

ПРВИЧНА ОГРАНИЧЕНА
ОЦЕНА ЗА ВЛИЈАНИЕ ВРЗ
ЖИВОТНА СРЕДИНА И
СОЦИЈАЛНИ АСПЕКТИ

"Категорија Б+" ПРОЕКТ

**Изградба на нова градинка
– Општина Битола**

Ноември 2020

Подготвено од:

М-р Славјанка Пејчиновска-Андонова, инженерство за животна средина

Експерт за социјални и општествени аспекти

СОДРЖИНА

ВОВЕД	1
1. ОПИС НА ЛОКАЦИЈА	2
2. ОПИС НА ПРОЕКТОТ.....	5
2.1 Проектни активности.....	9
3. ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ	11
3.1 Сензитивни рецептори.....	16
4. ПОТЕНЦИЈАЛНИ ВЛИЈАНИЈА И РИЗИК ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И ПРОЦЕНКА НА ВЛИЈАНИЈАТА И РИЗИКОТ	17
5. План со мерки за ублажување за негативните влијанија врз животната средина и социјалните аспекти	24
6. План за следење на спроведувањето на мерките за ублажување на негативните влијанија врз животната средина и социјалните аспекти.....	30

СЛИКИ

Слика 1 Локација на новата градинка во однос на непосредната близина и Општина Битола (портокалова боја).....	3
Слика 2 Проектната локација и околината	4
Слика 3 Графички план на градинката	7
Слика 4 Графички план на приземјето на градинката.....	8
Слика 5 Сеизмолошка мапа на РСМ.....	11
Слика 6 Локација на мерните точки	13
Слика 7 Некои претставници на флора и фауна од НП „Пелистер“	14
Слика 8 Градската населба Хераклеја Линкестис.....	15
Слика 9 Црквата „Свети Димитрија“ (лево), Црквата „Света Богородица“ (десмп).....	15
Слика 10 Саат Кулата	15
Слика 11 Локација на ЗПР „Пелистер“ во однос на проектната локација	34
Слика 12 Локација на ЗПП “Пелагонија” во однос на проектната локација	34
Слика 13 Локација на Емералд подрачје “Пелистер” во однос на проектната локација	34
Слика 14 Локација на НП “Пелистер” во однос на проектната локација.....	34

Табели

Табела 1 Планирани активности за време на изградбата на градинката.....	9
---	---

Табела 2 Интензитет на бучавата во животната средина за основниот индикатор L_d (лево) и L_b (десно) во Битола..... 13

Табела 3 Потенцијални влијанија и ризици се формираат проектните активности во Општина Битола..... 17

Табела 3 Аспекти препорачани од Светска Банка во врска со КОВИД-19 во проектите од градежништвото/ градежните работи 36

Прилози

Прилог 1 Мапа на чувствителни области во поширокото опкружување на проектната локација во Општина Битола..... 34

Прилог 2 Аспекти поврзани со КОВИД-19 во проектите за градежништво/градежни работи 35

КРАТЕНКИ

БЗР	Безбедност и здравје при работа
ЕСП	Единица за Спроведување на Проект
ЗПП	Значајно Подрачје на Птици
ЗРП	Значајно Растително Подрачје
ЈКП	Јавно Комунално Претпријатие
ЛЗО	Лична Заштитна Опрема
МЖСПП	Министерство за животна средина и просторно планирање
МЗЗПР	Македонска Заедница и Заштита При Работа
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
НП	Национален Парк
ОВЖС	Оцена на Влијание врз Животна Средина
ПСУ	Подобрување на социјалните услуги
ПУЖССА	План за управување со животна средина и социјални аспекти
РМ	Република Македонија
РСМ	Република Северна Македонија
РУЖССП	Рамката за управување со животна средина и социјални прашања
СБ	Светска Банка
СЗО	Светска Здравствена Организација

ВОВЕД

Состојбата во Република Северна Македонија е што нема доволно социјални установи за згрижување на деца од предучилишна возраст. Една од општините со кои се соочува проблемот со недоволни средства за згрижување деца е Битола. Како резултат на развојот на градот Битола заедно со зголемената вработеност, значително е зголемен проблемот со недоволен капацитет за згрижување на деца во градинките. За да се задоволат потребите на населението, Општина Битола планира да изгради нова градинка.

Според законските услови на животната средина, за ваков вид проекти, потребно е да се достави писмо за намера до МЖСПП, кое ја започнува постапката за проценка на влијанието врз животната средина и врз основа на Мислењето, да се подготви Елаборат за заштита на животната средина. Доколку издаденото мислење на МЖСПП е позитивно треба да се подготви Елаборат за заштита на животна средина. Издаденото мислење на МЖСПП (бр. 11-4419 / 2 на 28.08.2019) е позитивно и треба да се подготви Елаборат за заштита на животната средина.

Елаборатот за заштита на животна средина треба да биде подготвен во согласност со член 24 од Законот за животна средина („Сл. Весник на РМ“ бр.53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18) и Правилникот за формата и содржината на Елаборатот за заштита на животна средина согласно видовите на дејностите или активностите за кои се изработува Елаборат, како и согласно со дејноста и обемот на активностите кои ги вршат правните и физичките лица, постапката за нивно одобрување, како и начинот на водење на Регистарот за одобрени елаборати (Сл. Весник на РМ бр.44/13, 111/14).

Проектите кои опфаќаат изградба на нови градинки според своите спецификации се во согласност со Уредбата за дејности и активности за кои задолжително се изготвува Елаборат, а за чие одобрување е надлежен Градоначалникот на општината, Градоначалникот на Градот Скопје и Градоначалникот на општините во градот Скопје (Сл. Весник на РМ бр. 80/09, измени бр. 32/12), *поглавје X - Инфраструктурни проекти, точка 5 Објекти за социјална заштита.*

Елаборатот за животна средина за овој проект беше подготвен од ЈП за Урбанистичко плаирање, проектирање и инженеринг- Битола во Јули 2020 год., и Решението(со број УП 31- 139 од 04.08.2020год) го издаде градоначалникот на Општина Битола и копија од истото заедно со Одлуката за неговото одобрување ќе биде испратено до Министерството за труд и социјална политика.

Имајќи ги во предвид барањата на Светска Банка, подготвена е Рамка за управување со животната средина и социјалните прашања (РУЖССП) како дел од Проектот за “Унапредување на социјалните услуги” на МТСП на РСМ, изработена во мај 2018 од страна на Експертот за социјални и општествени аспекти. Како најсоодветна алатка за спроведување на длабинска анализа на аспектите на животната средина и социјалните аспекти е избрана РУЖССП. Истата се подготвува со цел да се утврди дека предложениот проект се спроведува во согласност со стандардите за заштита на животна средина и социјални аспекти на Светска Банка, политиките за заштита и националното законодавство за заштита на животната средина кое треба да се користи како практична алатка за време на проектирањето, спроведувањето и мониторингот на Проектните активности.

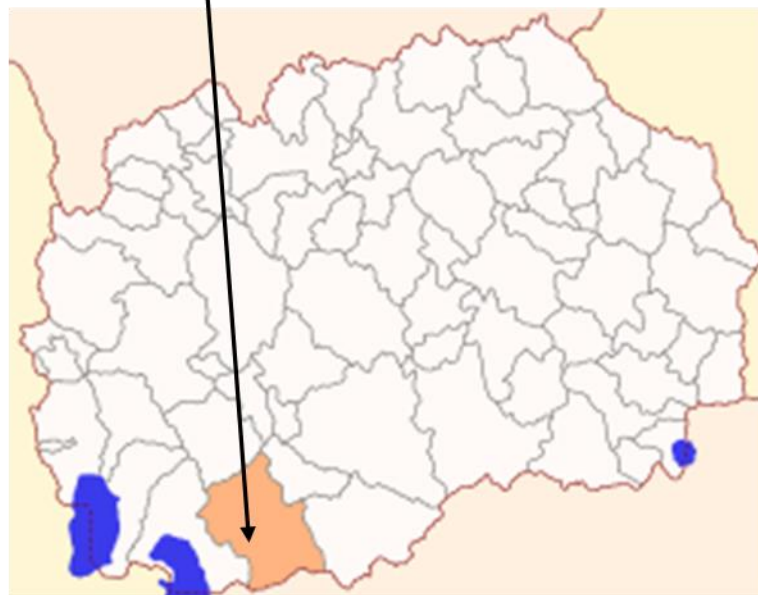
Новата градинка се наоѓа во југо-западниот дел на градот Битола и ќе овозможи сместување на 147 деца. Според податоците на Заводот за статистика на РСМ во 2018 година во општината, само 28% од децата се сместени во предучилишни установи. За загревање на градинката, предвидено е да се постави котел со топла вода што работи на пелети, а за греење на санитарна вода предвидени се соларни колектори.

Земајќи ја во предвид природата, големината, локацијата, како и карактеристиките на потенцијалните влијанија врз животната средина при изградбата на детска градинка во Битола, проектот е класифициран како проект од Б+ категорија/проект со значаен ризик за кој е потребно да се подготви *Првична ограничена оцена на влијание со План за управување со животна средина и социјални аспекти (ПУЖССА)*.

1. ОПИС НА ЛОКАЦИЈА

Општина Битола е сместена во јужнот дел на Република Северна Македонија. Општината се граничи со општината Демир Хисар на север, со Општина Ресен на запад, со Општина Новаци на југоисток, со Општина Могила на североисток и со Република Грција се граничи на јужната страна. Општина Битола има популација од 105.644 жители.

Новата градинка во општината се наоѓа на катастарската парцела 15557 со површина 4.400 m², додека површината за градење изнесува 1.900 m².

Слика 1 Локација на новата градинка во однос на непосредната близина и Општина Битола (портокалова боја)

Во непосредна близина на проектната локацијата, се забележуваат станбени згради, додека на запад, преку улицата, се наоѓа Основното училиште „Св Климент Охридски“. Во поширокото опкружување, Клиничката болница Битола се наоѓа на околу 600 m на исток, Техничкото средно училиште Ѓорѓи Наумов 500 m на северо-исток и Факултетот за педагогија Св Климент Охридски, на 900 m северно од проектната локација.

Слика 2 Проектната локација и околината

Од теренската посета, утврдени се сегашните услови на локацијата каде се гради новата градинка. На парцелата нема изградени објекти, а целата област е обрасната со тревни површини, што значи дека нема да има потреба од дополнително расчистување на локацијата во текот на подготвителната фаза. Проектната локација е опкружена со куќи на северна и источна страна додека улицата „Димче Лахчански“ се наоѓа на западна и јужна страна, од каде проектната локација е поврзана со постојната инфраструктура.

2. ОПИС НА ПРОЕКТОТ

Површината на парцелата изнесува 4.400 m^2 , додека градинката има само приземје со површина од 810 m^2 , и паркинг за 8 возила со површина од 400 m^2 додека останатата површина од парцелата е предвидена да се користи како парк за играње на децата. Висината на зградата е $3,7 \text{ m}$.

Функционалното решение на зградата е направено во согласност со Проектната програма што вклучува капацитет од најмалку 147 деца распоредени во 8 групи. Градинката има една група (од 10-12 деца) за згрижување на деца во хетерогена група на возраст од 6 месеци до 2 години (јасли); една група (од 12-15 деца) за згрижување на деца во хомогена група на возраст од 2 до 3 години (градинка), две групи (од 15-18 деца) за згрижување на деца во хомогена група на возраст од 3 до 4 години (градинка), две групи (од 18-20 деца) за згрижување на деца во хомогена група на возраст од 4 до 5 години (градинка), две групи (од 20-25 деца) за згрижување на деца во хомогена група на возраст од 5 до 6 години (градинка).

Градинката се состои од влез за родители и деца, административен влез, влез во кујната за доставување на оброци и посебен влез во машинската просторија со котел со пелети и складирање на пелети. Во градинката има технички и комунални простории. Исто така има и мала кујна (за 100 - 200 оброци) со помошни простории, простор за складирање, тоалет и соблекувална. Во градинката има и санитарни јазли, 7 занимални, јасли со посебни тоалети и административни канцеларии.

Конструкцијата на објектот е од армиран бетон.

За објектот е изготвен Елаборат за енергетска ефикасност и од него може да се види дека според потрошувачката на енергија, припаѓа на класата „Ц“ на енергетска ефикасност со годишна потрошувачка на енергија по m^2 од $102,3 \text{ kWh} / (\text{m}^2\text{a})$, кои се малку подобри од минималните побарувања наведени во Правилникот за енергетска изведба на згради.

За загревање на градинката, предвидено е да се инсталира котел со топла вода што работи на пелети, со моќност од 150 kW поврзана со резервоар за пелети со зафатнина од 350 l и експанзионен сад од 150 l и $80/60 \text{ }^\circ\text{C}$ со пумпа за циркулација. Количината на пепел формиран со горење на пелети е минимален само $0,8-1\%$ ($8-10 \text{ kg}$ пепел на 1 ton пелети). За загревање на водата за санитарни цели, предвидени се четири соларни колектори поврзани со бојлер со зафатнина од 8.744 l . Соларните колектори се со ефикасност од 82% , се фиксирани со универзални држачи со прилагодлив наклон од $35 - 50^\circ$. Во вечерните часови и периоди кога нема сонце водата се загрева со електричен грејач од 9 kW .

Со оваа проектна програма е предвидено дека во иднина градинката ќе биде поврзана со мрежата за гасификација и заради тоа предвидена е соодветна конекција за гас.

Единици за климатизација (со единици за затворен и надворешен простор) се предвидени за ладење на просториите. Инвертор климите се првенствено за ладење на просториите, но може да се користат и за преодно греење кога системот за греење сè уште не е во функција и има потреба од греење.

Независни системи за вентилација се предвидени за санитарните јазли, гардеробите како и кујната. Во кујната предвидено е поставување на вентилација со максимален масен проток од 800 m³/h.

Објектот ќе биде опремен со уреди за заштита од пожари и хидрантна мрежа за истата намена. Предвидено е користење на огноотпорни градежни облоги, а ќе бидат поставени и огноотпорни врати. Во случај на пожар, ќе се активира автоматско откривање и алармен систем. Најблиската противпожарна служба е оддалечена 2,6 km (или 5 мин).

Зградата ќе биде поврзана со постојна мрежа за водоснабдување и за одводнување на фекалната вода од зградата се предвидува да биде поврзана со градската канализациона мрежа.

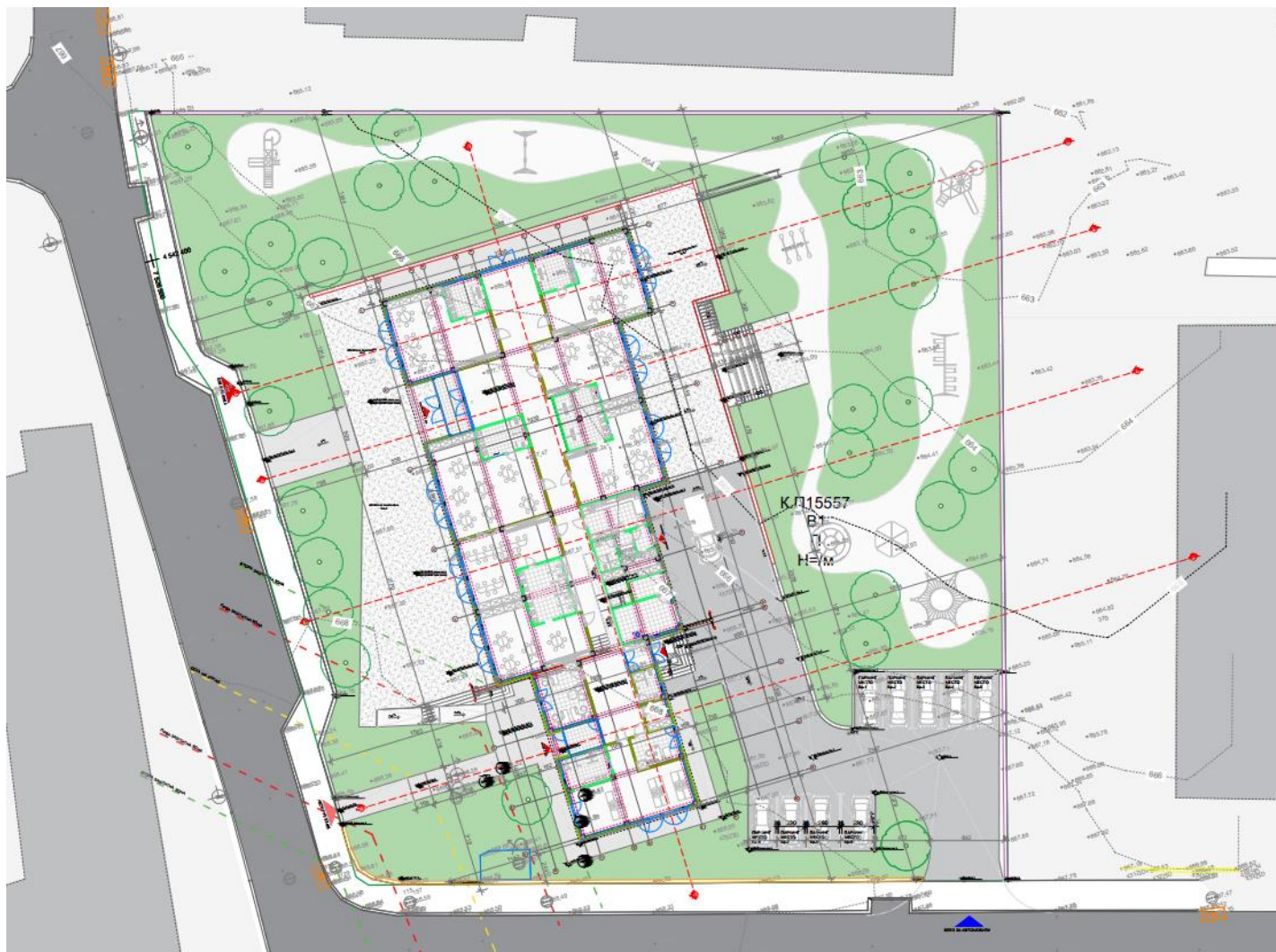
Поврзувањето со системот за водоснабдување е од постојната мрежа за снабдување со вода. Надворешната инсталација е обезбедена од PE цевки. Градинката е поврзана со водоводната мрежа со вратило на водомер со цевка од 150 mm.

За гаснење на пожар, т.е. истовремено работење на 2 хидранти потребни се 5 l / s.

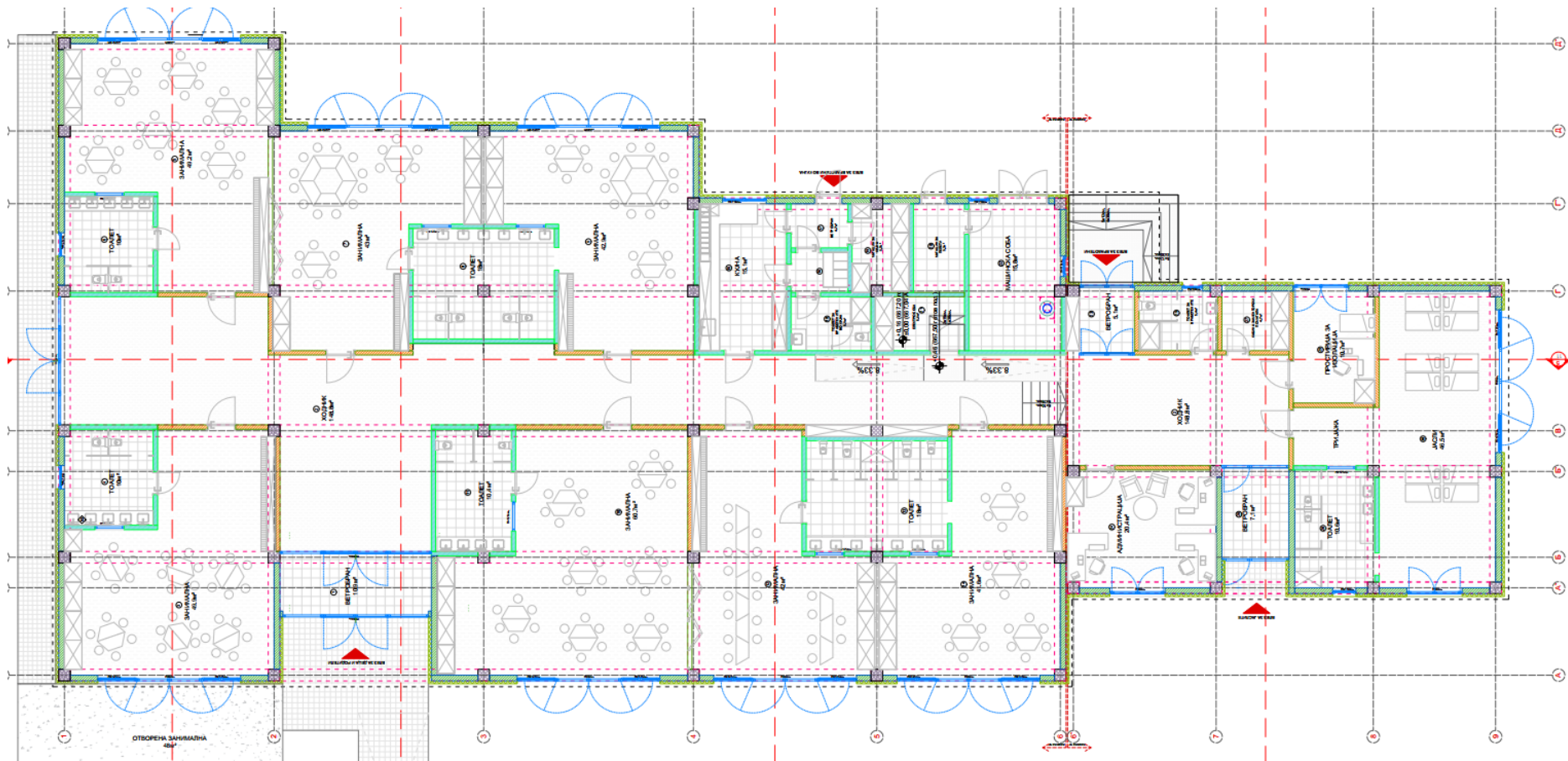
Одводот на фекалната вода ќе биде конструктивно изведен со четири шахти со дијаметар од 1000 mm и дијаметар на цевка од 150 mm. Дренажата на атмосферска вода ќе се изврши со низ цевки со дијаметар од 150 и 200 mm и шест шахти со дијаметар од 1.000 mm.

За општо осветлување во просториите се планира да се инсталира LED. На влезовите, терасите, тоалетите и машинската просторија предвидени се водоотпорни LED светилки. Како дел од алармниот систем ќе бидат инсталирани панични светла со батерии. Исто така предвидена е и громобранска инсталација.

Планот на приземјето и првиот кат е претставен на сликите подолу.

Слика 3 Графички план на градинката

Слика 4 Графички план на приземјето на градинката

2.1 Проектни активности

Проектните активности можат да се поделат во две фази: подготвителни (геодетско обележување на локацијата на објектот и подготовка на теренот за изградба на објектот) и активности поврзани со изградба на градинката.

Главните проектни активности што ќе се спроведат при изградбата на градинката во Општина Битола кои можат да имаат потенцијално влијание врз животната средина се прикажани во Табела 1.

Важно е да се напомене дека употребата на материјали што содржат азбест е забранета при изградбата на новата градинка.

Табела 1 Планирани активности за време на изградбата на градинката

Проектни активности
I Подготвителни работи: <ul style="list-style-type: none">- Геодетско обележување на локацијата на објектот и подготовка на теренот за изградба на објектот, расчистување на дрвјата, грмушките и сл. на локацијата (1.285 m²) ќе биде транспортирано до депонијата Мегленци;
II Активности поврзани со изградба на објектот: <ul style="list-style-type: none">- Поставување заштитна ограда на градилиштето и сигнализација за да се обезбеди безбеден сообраќај на пристапниот пат;- Земјени активности: Комбинирано механичко и рачно ископување на хумус (440,6 m³) и негов транспорт до депонијата Мегленци;- Комбинирано механичко и рачно ископување на почва (648 m³) и повторна употреба како тампон слој;- Набавка, транспорт, зацврстување, сечење, свиткување и монтирање на армирани челични шипки според статичка пресметка, структурни детали и планови за зајакнување;- Бетонски работи: изработка на сидови, столбови и скали со армиран бетон МВ30 и темели со армиран бетон МВ20;- Изградба на преградни и фасадни сидови со различни дебелини од шупливи керамички блокови; малтерисување на внатрешните сидови, поставување на плочки во тоалетите;- Бојадисување на внатрешните сидови и греди;- Изградба на кровна конструкција со заштитен огноотпорен слој со степен на заштита според Елаборат за заштита од пожари; браварски работи и метална обработка;- Фасадни активности: набавка на материјал, транспорт и малтерисување на сите надворешни сидови со полистирен 10 + 10 cm.- Набавка и инсталација на обични и противпожарни врати (против пожарна заштита до 90 min) како и енергетски ефикасни прозорци;- Инсталација на вода и канализација: снабдување, транспорт и поставување на цевки и други елементи што се дел од водоводната и канализационата мрежа во зградата и надворешната врска со постојната улична канализација (Ф150 mm) и мрежата за водоснабдување (Ф150 mm);- Електрични инсталационски работи: инсталација на нисконапонски инсталации (алармни инсталации (алармни сирени) и систем за автоматско откривање и против пожарен

Проектни активности
<p>алармен систем, инсталација на панични светла, домофон, видео надзор, инсталација на светилки, инсталаци на громобран;</p> <ul style="list-style-type: none">- Термомеханички работи: инсталација на котел на пелети со $Q = 5,3 \text{ m}^3/\text{h}$, инсталација на 4 соларни колектори $2079 \text{ mm} \times 1240 \text{ mm}$ со фактор на конверзија 0,82, резервен-резервоар со $V = 744 \text{ l}$, и експанзионен резервоар со $V = 50 \text{ l}$, инсталација на системи за вентилација во тоалетите и соблекувалните со вкупно $Q = 1.280 \text{ m}^3 / \text{h}$ и во кујната со $Q = 760 \text{ m}^3 / \text{h}$ опремени со филтер;- Урбано уредување околу градината со поставување павер плочки и трева.

3. ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ

- Демографија

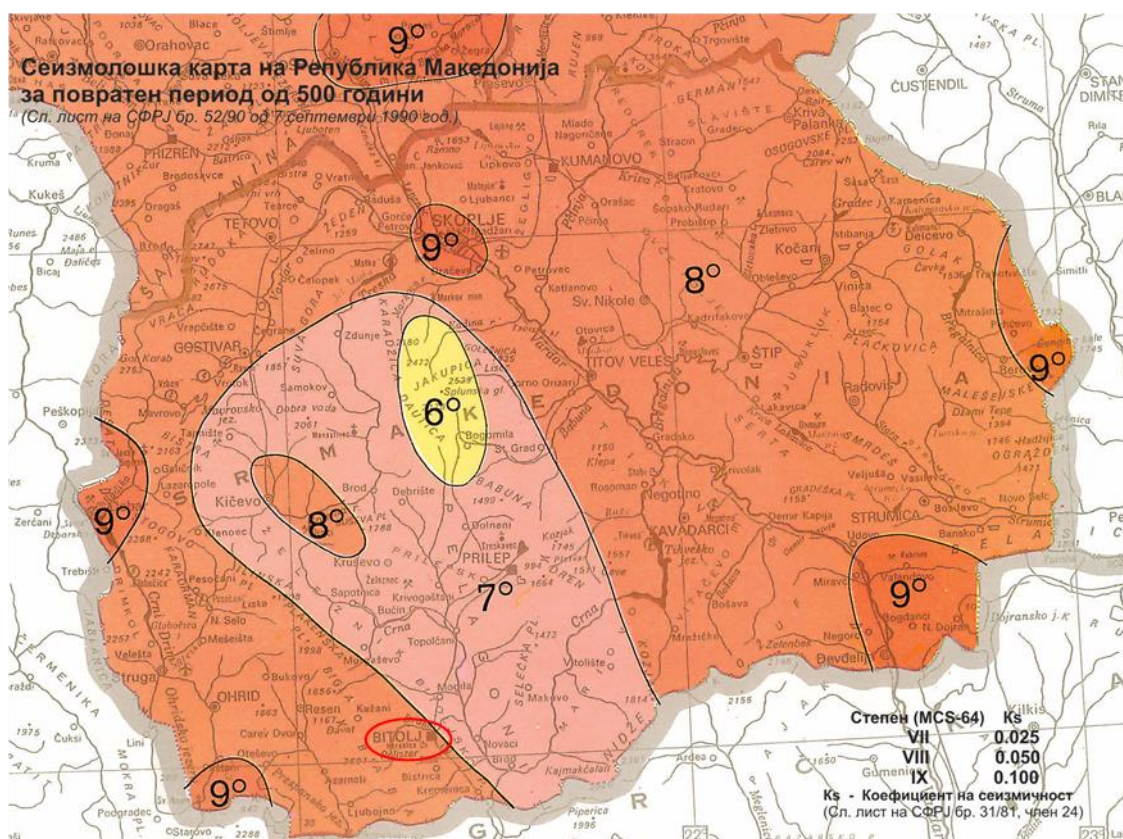
Според податоците на Заводот за статистика на РСМ, во општината во 2018 година имало 5.211 деца на возраст од 0-6 години. Според податоците од општината, во постојните предучилишни установи имало 1.278 деца на списокот на чекање. Опфатот на деца во предучилишните установи е 28%.

- Климатски карактеристики

Специфичната географска и топографска позиција на Битола се карактеризира со континенталната клима. Просечната годишна температура е 11,1 °C. Највисоката температура се постигнува во јули со просечна температура од 22,2 °C и максимална температура од 41,2 °C. Најстуден месец во годината е јануари, со просечна температура од 0,6 °C, а најниска температура од -30,4 °C.

- Сеизмологија

Територијата на Општина Битола, каде што проектот е лоциран, припаѓа на територии каде има чести и силни земјотреси, предизвикани од локални и далечни епицентри. Во оваа област можни се и шокови со јачина од VIII° до IX° по Меркалиева скала.

Слика 5 Сеизмолошка мапа на РСМ

- Вода

Најблиското површинско водно тело, кое се наоѓа во близина на локацијата на проектот, е мала притока на реката Драгор, која тече на околу 120 m на исток и реката Драгор која тече приближно 1 km северно од проектната локација. Реката Драгор е десна притока на реката Црна, а нејзиниот извор се наоѓа на планината Баба.

Водата што се користи за пиење во градинката доаѓа од јавната водоводна мрежа. Во Општина Битола има канализациона мрежа на која е приклучена новата градинка.

• Квалитет на воздух

Постојат две автоматски станици за мониторинг на квалитетот на воздухот во Битола, од кои најблиската се наоѓа на околу 2 km северо-источно од проектната локација. Локалниот сообраќај, греењето на станбените и деловните згради во текот на зимскиот период се главните извори на загадување на воздухот во општината.

Шест параметри се мерат со овие автоматски станици за мониторинг на квалитетот на воздухот: SO₂, PM₁₀, PM_{2,5}, CO, O₃ and NO₂.

Според податоците од станицата за мониторинг на квалитетот на воздухот при мерење на просечните дневни концентрации на сулфур диоксид (SO₂) во 2019 година не се забележани надминувања на граничната вредност. Во 2019 година 85 дена концентрацијата на суспендирани честички со големина до 10 микрометри (PM₁₀) ја надминала граничната вредност. Максималните дневни осумчасовни средни вредности на јаглерод моноксид (CO) ја надминале граничната вредност само 2 пати во текот на 2019. Само кај просечната вредност на озон (O₃) и средна часовна концентрација на азотниот диоксид (NO₂) не се забележани надминувања на граничните вредности за 2019 година.

• Отпад

На територијата на Општина Битола во моментот работи ЈКП Комуналец од Битола кој го собира транспортира и депонира генерираниот отпад. Собирањето и транспортот на отпадот е поделено во 13 региони. Постојат над 1.500 контејнери за отпад и над 1.600 канти за отпад низ градот Битола. Собирањето и транспортот на отпадот го вршат 16 специјализирани возила.

Најзастапен создаден отпад е комуналниот отпад (28.300 t / на година), отпад од хартија (230 t / на година) и отпад од пластика (4 t / на година).

Депонирањето на отпадот се врши на депонијата Меглени, лоцирана на 13 km од Битола

• Почва и геолошки специфики

Поширокиот регион на Општина Битола припаѓа на поголема геотектонска единица - Западна македонска зона. Најстарите карпи во оваа зона припаѓаат на прекамбрискиот период и се видливи во магматскиот комплекс, составен од гранодиорити, гранодиорити од шкрилци, сиенити и гранит.

• Бучава

Интензитет на бучава во животната средина за основните индикатори L_{ден} и L_{вечер}. Индикаторот го покажува интензитетот на бучавата во животната средина за основните индикатори L_{ден} и L_{вечер}, во Битола, Кичево, Куманово и во Скопје. Во Битола има вкупно 8 мерни точки и истите се прикажани графички на Слика 4.

Слика 6 Локација на мерните точки

Од Табела 2 се гледа дека интензитетот на комуналната бучава во животната средина во Битола, за индикаторот $L_{ден}$, на шест мерни места има тренд на благо опаѓање за разгледуваниот период, додека на останатите три мерни места има тренд на постојаност. Од податоците може да се забележи дека на 6 мерни места нивото на бучава не ја надминува Граничната Вредност за сите години, на останатите мерни места нивото на бучавата ја надминува Граничната Вредност за тоа мерно место во неколку години и надминувањето се движи од 0,24 до 5,62 dB(A) за индикаторот $L_{ден}$.

Во однос на индикаторот $L_{вечер}$, од Табела 2 се забележува дека на 6 мерни места нивото на бучавата не ја надминува Граничната Вредност. На останатите мерни места нивото на бучавата ја надминува Граничната Вредност за тоа мерно место и надминувањето се движи од 0,24 до 5,42 dB(A).

Табела 2 Интензитет на бучавата во животната средина за основниот индикатор $L_{ден}$ (лево) и $L_{вечер}$ (десно) во Битола

Адреса	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	ГВ L_d dB(A) L_v Le dB(A)	Адреса	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	ГВ L_d dB(A) L_v Le dB(A)
„Иван Милутиновиќ“ - „Прилепска“	57.61	56.42	57.63	59.06	59.23	57.17	58.48	60	„Иван Милутиновиќ“ - „Прилепска“	54.28	55.60	54.95	57.46	57.74	56.42	58.00	60
„Иван Милутиновиќ“ - „Столарска“ двор на Здравствениот дом	62.84	55.39	55.68	60.75	62.44	58.90	60.24	60	„Иван Милутиновиќ“ - „Столарска“ двор на Здравствениот дом	61.11	53.03	56.90	58.79	59.67	59.04	64.00	60
„1-ви Мај“ - „Мирче Ацев“, двор на гимназијата Ј.Б. Тито	58.87	53.55	58.18	56.71	56.21	52.70	57.89	55	„1-ви Мај“ - „Мирче Ацев“, двор на гимназијата Ј.Б. Тито	56.65	52.85	57.55	55.50	54.12	55.87	61.00	55
„Партизанска“ - „АСНОМ“, двор на Клиничката болница	52.69	52.53	52.55	54.34	53.43	52.37	54.03	55	„Партизанска“ - „АСНОМ“, двор на Клиничката болница	51.32	50.66	51.10	51.43	51.07	50.59	55.00	55
„Борис Кидрич“ - „Никола Тесла“	58.23	54.50	57.44	57.15	57.36	57.37	58.05	60	„Борис Кидрич“ - „Никола Тесла“	58.32	52.75	55.20	56.42	55.47	56.74	56.75	60
„Партизанска“ - „Питу Гули“	57.81	53.92	53.30	55.81	52.22	52.12	53.93	55	„Партизанска“ - „Питу Гули“	55.25	53.31	53.45	51.14	53.86	51.20	50.50	55
„Карпош“ - „4-ти Ноември“, двор на детската градинка „Вангел Мајорот“	51.77	51.59	49.28	51.88	51.68	53.27	55.45	55	„Карпош“ - „4-ти Ноември“, двор на детската градинка „Вангел Мајорот“	50.85	50.60	51.30	49.18	52.33	52.63	56.25	55
„Јадранска“ - „Боривоје Радисављевиќ“	41.32	38.85	36.93	41.48	39.46	43.21	42.76	55	„Јадранска“ - „Боривоје Радисављевиќ“	41.45	39.98	37.05	41.87	34.42	47.13	45.50	55
„Партизанска“ - „Маршал Тито“, спортска сала „Младост“	52.30	52.23	-	-	-	-	-	55	„Партизанска“ - „Маршал Тито“, спортска сала „Младост“	52.76	52.81	-	-	-	-	-	55

• Флора и фауна

Бидејќи локалитетот на проектот се наоѓа во урбаното подрачје во Општина Битола, не се евидентирани загрозени, значајни или ендемични флора и фауна видови во близина на локацијата на проектот. Како најблиско заштитено подрачје, релевантно за локацијата на проектот, е Националниот парк (НП) „Пелистер“ (лоциран на околу 4,5 km северозападно од проектната локација).

НП „Пелистер“ е прв национален парк на територијата на Република Македонија, прогласен на 30 декември 1948 година (со 17.150 ha заштитено подрачје). Ова заштитено подрачје се наоѓа на планината Баба и изобилува со богата флора и фауна. Националниот парк „Пелистер“ изобилува со разни видови релјефни форми кои се формираат преку долги и многу сложени природни процеси. Дивиот живот се карактеризира со висок ендемизам. НП „Пелистер“ е посебно познат по две глацијални езера - Големо и Мало Езеро на Пелистер наречени „Пелистерски очи“ и релјефни облици т.н. камени реки (наклонот на теренот исполнет со кршен материјал, составен од гранитни блокови).

Типичен претставник за статусот на НП „Пелистер“ е ендемичниот автохтонски бор *Pinus peuce* (македонски бор познат како „молика“). Ова терциерно реликтно растение е пето-иглест лиснат бор и претставува голема компактна шумска вегетација во Пелистер. Голем број без'рбетни животни се ендемични и претставуваат терцијална, глацијална и реликтна фауна, но не помал е и бројот на 'рбетни животни чии особености се карактеристични само за Пелистер и Баба Планина. Нивниот број е прилично голем и содржи микроорганизми, алги, протозои, црви, мекотели, екстремитетни и 'рбетни животни. Некои од типичните претставници на НП „Пелистер“ се претставени на Слика 7.

Големо глацијално езеро
"Пелистерски Очи"

Salmo trutta peristericus (Пелистерска
пастрмка)

Pinus peuce (македонски бор
познат како „молика“)

Извор: <http://park-pelister.com/en/>

Слика 7 Некои претставници на флора и фауна од НП „Пелистер“

Во поширокото опкружување на проектната локација во Општина Битола, регистрирани се следниве заштитени подрачја: 1) Значајно Растително Подрачје (ЗРП) „Пелистер“ (лоцирано на околу 5 km северо-западно од проектната локација); 2) Значајно Подрачје на Птици (ЗПП) „Пелагонија“ (лоцирано на околу 6,9 km југо-западно од проектната локација); и 3) локалитет „Емералд“ „Пелистер“ (лоциран на околу 4,4 km северо-западно од проектната локација. Во Прилог 1 се прикажани локации на заштитените подрачја во однос на проектната локација.

• Културно наследство

Во поширокото опкружување на локацијата, се наоѓаат бројни верски објекти (џамии и цркви) кои се наоѓаат на повеќе од 500 m оддалечени од градилиштето во градот Битола.

Културно наследство од особено значење е Хераклеја Линкестис градска населба од хеленистичко време до средниот век. Основана е во средината на IV век пред нашата ера. Се наоѓа на 4 km југо-источно од проектната локација.

Слика 8 Градската населба Хераклеја Линкестис

Битола има голем број цркви и манастири. Црквата „Свети Димитрија“ се наоѓа во центарот на градот изградена во 1830 година. Црквата „Света Богородица“, за која сведочат историски извори, ја започнала својата изградба во 1870 г..

Слика 9 Црквата „Свети Димитрија“ (лево), Црквата „Света Богородица“ (десмп)

Значајно културно наследство е Саат Кулата.

Слика 10 Саат Кулата

3.1 Сензитивни рецептори

Изградбата на новата градинка ќе се изврши во градско подрачје во јужниот дел на градот Битола, во Општина Битола. Главните чувствителни рецептори во околината ќе бидат жителите кои живеат во станбените објектите во непосредна близина, како и учениците и наставниците кои одат во училиштете кое се наоѓа спроти градинката. Како резултат на горенаведеното, тоа значи дека главните мерки треба да се применат за нив.

4. ПОТЕНЦИЈАЛНИ ВЛИЈАНИЈА И РИЗИК ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И ПРОЦЕНКА НА ВЛИЈАНИЈАТА И РИЗИКОТ

Зголеменото ниво на бучава, емисиите на воздухот, можното неправилно управување со отпадот, ризикот од БЗР врз работниците и ризикот врз безбедноста на локалната заедница се главно идентификувани неповолни влијанија и ризици врз животната средина. Не се очекуваат негативни влијанија на местата за културно наследство. Деталните анализи за секое можно влијание и ризик се прикажани подолу.

Спроведувањето на проектните активности ќе се изврши во две фази: подготвителни активности (геодетско обележување на локацијата за изградба на градинката и подготовка на теренот за изградба) и активности поврзани со изградбата на градинката.

За овој под-проект откуп на земјиште не е предвидено бидејќи имотот на земјиштето во кое се наоѓа градинката е во државна сопственост.

Потенцијалните влијанија и ризици од спроведување на проектните активности се претставени во Табела 3.

Табела 3 Потенцијални влијанија и ризици се формираат проектните активности во Општина Битола

Фаза	Аспекти на животна средина	Општа проценка на ризикот на животната средина
Подготвителна фаза	Здравје и безбедност на работниците и заедницата (особено жителите во непосредната околина)	Локално, оптимално, значителен интензитет
Фаза на изградба	Здравје и безбедност на работниците и заедницата (особено жителите во непосредната околина)	Локално, оптимално, значителен интензитет
	Квалитет на воздух	Регионално, краткорочно, среден интензитет
	Собирање на отпад	Локално, оптимално, среден интензитет
	Бучава	Локално, долгорочно, среден интензитет
	Влијание врз водата и почвата	Локално, краткорочно, среден интензитет
	Влијание врз флората и фауната	Не се очекува влијание
	Влијание врз културното наследство	Не се очекува влијание
Оперативна фаза	Собирање на отпад	Локално, среднорочно, значителен интензитет
	Безбедност на вработените, децата и родителите на влезот, за време на престојот и излегување од објектот.	Локално, долгорочно, значителен интензитет

Изведувачот треба да ги земе предвид и да ги исполни сите мерки предвидени во Планот за превенција и ублажување на потенцијалните влијанија врз животната средина и социјалните аспекти и Планот за следење на спроведувањето на мерките за ублажување на негативните влијанија врз животната средина и социјални аспекти (прикажани во следното поглавје). Мониторингот на примената на предложените мерки за заштита на животната средина и социјални аспекти, треба да го изврши Надзорот (надзорниот инженер). Добрата комуникација помеѓу: Изведувачот, Надзорот, Инспекторот за животна средина, Комунален инспектор и други релевантни лица од Општина Битола (Градоначалник, раководителот на проектот и др.) е од суштинско значење за добро и навремено спроведување на проектот.

Потенцијални влијанија врз здравјето и безбедноста на работниците и локалното население (особено кое живее во непосредна близина на предметниот опфат)

Изведувачот треба да подготви **План за Безбедност и здравје при работа (или Процедури за управување со работна сила)** каде што ќе биде применета добра градежна практика и **План за безбедност на Заедницата** (со соодветни превентивни мерки што треба да бидат дел од документацијата за проектот). План за Безбедност и здравје при работа предвидува работниците на градилиштето да бидат информирани и мерките редовно да се спроведуваат. Пред почетокот на изградбата на објектот, потребно е да се извести локалното население (преку официјалната веб-страница на Општина Битола (<http://www.bitola.gov.mk/>) и преку општинската информативна табла) за видот на проектните активности, датумот на започнување на активностите, динамиката на нивниот напредок и времетраењето на истите. Доколку за време на спроведувањето на проектните активности, населението не задоволно од реализацијата на проектот, тие би можеле своите поплаки да ги достават преку механизмот за поплаки.

Подготовка на **План за управување со сообраќајот** пред почетокот на градежните активности, треба да обезбеди алтернативни сообраќајни правци во рамки на проектната локација. Оградување, поставување ленти и поставување на безбедносна сигланлизација треба да се инсталираат со цел да се зголеми безбедноста на лицата кои минуваат покрај градилиштето. Посебно внимание треба да се посвети на инсталациите за одведување на отпадни води и електрична енергија и да не се оставаат отворени шахти и небезбедни електрични кабли, со цел избегнување на несреќа.

Работниците треба да носат опрема за лична заштита. Работодавецот, т.е. Изведувачот/Подизведувачот мора да ги информира и за постоењето на Механизам за поплаки околу надомест на штета, како и за правото на работничко организирање. При работата на овој проект, сите ангажирани работници мора да имаат регулирано работен однос, а нивниот работодавец мора во целост да им го покрие здравственото и пензиското осигурување во периодот на ангажманот. Обрасците со поплаки треба да можат да бидат доставувани во мобилни кутии обезбедени за работниците.

Земајќи ја предвид новата ситуација со појавата на вирусот КОВИД 19, покрај стандардните мерки за безбедност и заштита при работа, планот вклучува и мерки за спречување од КОВИД 19. Мерките за спречување на КОВИД 19 содржат препораки од Светска банка / СЗО, како и препораки од Македонското здружение за безбедност и здравје при работа во форма на Упатство што треба да го спроведе Изведувачот на градежните работи. Изведувачот е должен да ги следи / ажурира и спроведе мерките на сила во дадениот момент кои се донесени од Владата како обврзувачки на национално ниво. Официјална веб страница за информации поврзани со КОВИД 19 на национално ниво е www.koronavirus.gov.mk.

Детален опис на мерките и препораките од Светската банка / СЗО и МЗЗПР се дадени во Прилог 2.

Потенцијално влијание врз квалитетот на воздухот

Градежните машини (возилата) и градежната опрема треба да бидат соодветно одржувани и да бидат во согласност и со соодветните стандарди за емисија. Брзината на градежната механизација треба да биде ограничена и соодветно да се прилагоди на теренот на

градилиштето. За време на ископувањето и транспортот на ископаната земја, се очекува емисијата на прашина да се намали или целосно да се избегне со прскање вода на проектната локација. Градежните материјали треба да се чуваат на соодветни места за да се намали распрснувањето на прашината во околината. Треба да се овозможи редовно одржување на возилата (миење на тркалата на градежните машини) и градежната опрема, со цел да се намалат емисиите во воздухот. Неопходно е соодветно да се покрие материјалот, транспортиран од возила што можат да предизвикаат емисии на прашина, со цел да се минимизираат и да се елиминираат негативните влијанија врз локалното население кое живее во близина на проектната локација.

Потенцијални влијанија од зголемена бучава и вибрации

Како резултат на работата на градежните машини и опрема на градилиштето, за времетраење на градежната фаза на проектот, ќе се генерира зголемено ниво на бучава и вибрации. Според националното законодавство за заштита на бучава (Сл. Весник на РМ бр. 79/07, 124/10, 47/11 и 163/13 и 146/15), проектната локација се карактеризира со присуство на објекти за домување, па затоа истата припаѓа на подрачје од II степен на заштита од бучава (граничните вредности за оваа област се 45dB (A) за ноќниот период и 55dB (A) во текот на денот). Изведувачот е должен да ги почитува предложените превентивни мерки во Планот за намалување на негативните влијанија врз животната средина и социјалните аспекти, како и барањата во согласност со националното законодавство за заштита од бучава.

Потенцијално влијание од несоодветно управување со генерираниот отпад

Главните фракции на отпад што ќе се создадат во текот на проектните активности се мала количина на комунален отпад од работниците на градилиштето (храна, пијалоци, пластични/стаклени шишиња, итн.), контаминирана почва од евентуално истекување на моторно масло од употреба на градежни машини и мешан отпад од расчистување на проектната локација.

Изведувачот е должен да ги исполни националните услови за управување со отпад и да изврши категоризација на генерираните фракции на отпад, согласно националната Листа на отпад (Сл. Весник на РМ, бр. 100/05), со цел обезбедување на правилно управување со генерираните фракции на отпад. Исто така, Изведувачот е должен да склучи договор со овластено правно лице за ракување со генерираните фракции на отпад. Финалното отстранување на комунален и инертен отпад ќе го спроведе ЈП „Комуналец“ од Битола, а отпадот ќе се депонира на депонијата „Мегленци“ која се наоѓа на 13 km источно од проектната локација. Согласно предмер пресметката во Основниот Проект, количината на генерираните фракции на отпад е: ископ на земја во количина од 440,6m² и отпад од вегетација и гранки од расчистување на градилиштето – на површина од 1.285 m³.

Потенцијални влијание врз води и почва

На околу 120 m западно од проектната локација се наоѓа многу мала притока до реката Драгор која се наоѓа на 1 km север од градинката. Согласно Уредбата за категоризација на водотечите, езерата, акумулациите и подземните води (Сл. Весник на РМ бр. 18/99), реката Драгор е категоризирана како вода од III класа. Според законската регулатива, Изведувачот е должен да го спречи депонирањето на генерираниот отпад (на пр. контаминирана почва од истекување на моторно масло од градежни машини, постоечки асфалт, итн.) во близина на двете реки, за времетраењето на проектните активности, со цел да се спречување на дополнително загадување

на водата. Со мобилните тоалети и контејнерите за отпад, треба да се постапува соодветно, бидејќи може да се дојде до истекување на течен и цврст отпад во подземните води.

Потенцијално влијание врз биодиверзитетот

Поради големото растојание помеѓу заштитените подрачја (споменато во поглавје флора и фауна и Прилог 1) и проектната локација, спроведувањето на проектните активности нема да предизвика негативно влијание врз постојната флора и фауна бидејќи истата се наоѓа во урбан дел од градот Битола.

Потенцијално влијание врз културното наследство

Во поширокото опкружување на проектната локација, се наоѓаат бројни верски објекти (џамии и цркви) кои се наоѓаат на повеќе од 500 m оддалеченост од градилиштето во градот Битола. и археолошкиот локалитет Хераклеа се наоѓа на 4 km југо-источно од проектната локација.

Спроведувањето на проектот нема да предизвика негативни влијанија врз културното наследство во Битола.

Спроведување на ПУЖССА

Детален опис на соодветните мерки за ублажување на негативните влијанија за секој медиум, е даден засебно во Планот за мерки за спречување и ублажување на негативните влијанија врз животната средина и социјалните аспекти, како и во Планот за следење на спроведувањето на мерките за ублажување на негативните влијанија.

Сите превентивни / мерки за ублажување треба да се применат пред и за времетраење градежните активности, од одговорните институции, Изведувачот и сите вклучени и засегнати страни, во Планот за ублажување на негативните влијанија на животната средина и социјалните аспекти. Следењето на нивното спроведување треба редовно се врши од страна на Изведувачот / Раководителот на проектот и Надзорниот инженер.

Главната одговорност за разгледување и применување, на дневна основа, на сите предложени мерки за превенција и ублажување на негативните влијанија, припаѓа на Изведувачот. Надзорот (надзорниот инженер) треба да го надгледува спроведувањето на мерките за ублажување од Изведувачот.

Главната одговорност за инспекција ја вршат вработените во општината (раководител на проектот, инспектор за животна средина и комунален инспектор), кои треба да го контролираат спроведувањето на мерките за ублажување и предложениот план за мониторинг.

Вработените во општината треба да го координираат работниот план и предложените мерки, со претставници на градинката (Директор, вработениот персонал во градинката) и Изведувачот, со цел непречено спроведување на проектот и минимизирање на ризиците врз животната средина, здравјето и безбедноста.

Неопходно е да се одржуваат редовни состаноци, пред почетокот на проектните активности, како и во текот на градежната фаза на проектот, со цел да се дискутира околу статусот на подготвената документација, статусот/напредокот во спроведувањето на проектните активности, со цел обезбедуваат добра градежна практика и безбедност на работниците и околното население, како и минимизирање на негативните влијанија врз животната средина.

Редовните извештаи од статусот/напредокот во спроведувањето на проектните активности, ќе се изготват на секои две недели од страна на Раководителот на проектот од Општина Битола и ќе се достават до ЕСП од МТСП.

Механизам за поплаки

Пред да се започне со градежни активности, Изведувачот треба да ги извести работниците за образецот за поплаки и можноста да ги искажат своите жалби и поплаки во врска со работењето на градилиштето. Локалното население ќе се запознае со оваа можност преку Информациите објавени на Информативната табла во рамките на месната заедница, веб-страницата на општината и преку локално радио или локална ТВ станица.

За време на спроведувањето на проектните активности, доколку населението е незадоволно од реализацијата на проектот, тие можат да ги достават своите поплаки преку механизмот за поплаки, со употреба на образецот што може да се најде на веб-страницата на МТСП за Проектот ПСУ <http://SSIP.MTSP.GOV.MK/>.

Подносителот на пријавата ќе биде информиран за предложените корективни активности и за нивното следење во рок од 25 календарски дена по признавањето на поплаката. Во ситуација кога ЕСП не може да го реши конкретниот проблем преку механизмот за поплаки или доколку нема потреба од никакво дејствување, тогаш ќе обезбеди детално објаснување / оправдување за тоа зошто не е решено прашањето. Одговорот, исто така, ќе содржи објаснување за тоа како лицето / организацијата што ја покренала жалбата може да покрене поплака во случај исходот да не биде задоволителен. Во секое време, жалителите можат да бараат други правни решенија во согласност со законската легислатива на Република Северна Македонија, вклучувајќи и формална судска жалба.

Јавно објавување и вклучување на граѓани

Општина Битола доставува нацрт-верзија на оваа Првична Ограничена ОВЖС за преглед и одобрување на ЕСП и Специјалистот за животна средина и социјални аспекти, кои (кога се уверени дека документот ги исполнува барањата за квалитет и содржина на СБ) го доставуваат нацрт-документот за преглед и одобрување од Светската банка. По добивањето на дозволата, документот треба јавно да се објави.

Нацрт верзијата на Првичната оценка за влијание врз животна средина и социјални аспекти при изградба на градинка во Општина Битола, ќе биде достапна за јавноста на веб-страницата на Општина Битола (<http://www.bitola.gov.mk/>) и на веб-страницата на ЕСП од МТСП (<http://www.mtsp.gov.mk>). Општина Битола ќе го користи социјалниот медиуми фејсбук (<https://www.facebook.com/OpstinaBitola/>) за подигнување на свеста за спроведувањето на Проектот и идентификувани ризици, влијанија и мерки за заштита и здравје.

Во текот на 14 дена по објавувањето на нацрт верзијата на подготвениот документ Првична Ограничена ОВЖС, Општина Битола ќе спроведе јавна расправа/видео консултација со цел да ја информира јавноста за предложените активности на под-проектот, предвидените влијанија и начините на нивно ублажување.

Соопштението до јавноста ќе содржи краток опис за целта на проектот, проектните активности и времетраењето на активностите, влијанијата врз животната средина и општествените аспекти, предложените мерки, достапноста на оваа Првична Ограничена ОВЖС на

веб-страницата на МТСП и веб-страницата на општината, информативната табла во рамките на месната заедница. Соопштението ќе содржи и информации за можноста граѓаните да изнесат мислење / предлог / коментари за подготвената Првична Ограничена ОВЖС пристап до линкот (<http://ssip.mtsp.gov.mk/>) поставен кај Проектот ПСУ на веб-страницата МТСП. Одговорните лица од МТСП се г-ѓа Марија Малиминовска (е-пошта: marija.maliminovska@mtsp.gov.mk) и г-ѓа. Маја Даскаловска (е-пошта: mdaskalovska@mtsp.gov.mk).

Информациите за датумот и времето за спроведување јавна расправа / видео консултација и за тоа како заинтересираните страни можат да учествуваат на видео консултациите, ќе бидат дел од соопштението.

Јавното соопштение ќе биде објавено на локално радио или ТВ станица како и на информативната табла во рамките на месната заедница.

Јавна расправа

Со оглед на моменталната состојба со КОВИД 19 и неможноста за организирање на вообичаен настан за јавна расправа во просториите на Општината каде што ќе се реализира проектот, ќе се организира јавна расправа / видео консултација, ЕСП од МТСП во соработка со општината ќе го дефинира датумот за јавната расправа / видео консултација.

Општините ќе треба да ги известат сите релевантни засегнати страни на нејзината територија за времето на јавната расправа / видео консултација (и да ги прашаат за нивната е-пошта доколку сакаат да се приклучат на настанот), така што сите од нивните домови / канцеларии можат да го следат настанот и бидат активни учесници. Доколку засегнатите страни ги немаат техничките можности, општината ќе обезбеди соодветно решение за да може да го следат настанот. Списокот за испраќање на учесници ќе биде подготвен земајќи ги предвид сите релевантни заинтересирани страни и поканата ќе биде испратена до истите со кратко објаснување за:

- Цел на јавна расправа / видео консултација;
- Линк за регистрација и упатства за поврзување;
- Точно време и датум на настанот;
- Достапност на подготвената нацрт Првична Ограничена ОВЖС за коментари и
- Можност за доставување коментари за подготвената нацрт Првична Ограничена ОВЖС со посета на линкот за проектот ПСУ на веб-страницата на МТСП

За време јавна расправа / видео консултација, по презентацијата на главните проектни активности и главните наоди од Првичната Ограничена ОВЖС, присутните засегнати страни можат да ги кажат своите коментари / прашања / предлози и загрижености во врска со проектот.

По одржувањето на јавна расправа / видео консултација и 14-дневниот период за поднесување коментари, ќе се подготви финалната верзија на Првичната Ограничена ОВЖС која ќе го содржи извештајот од јавната расправа (кој ја вклучува и објавата за настанот (преку медиуми) детален опис на настанот, список на учесници, записник за состанок и коментарите од истиот) и соодветните корекции во документот според примените коментари и забелешки.

Одобрената финална верзија на Првичната Ограничена ОВЖС треба да биде вклучена во Договорот за грант со апликантот за под-проект, а потоа во соодветните тендерски документи и договори за градежништво.

Финалната верзија на Првичната Ограничена ОВЖС ќе биде достапна на веб-страната на МТСП и на веб-страната на Општината за целиот период на спроведување на под-проектот.

Лице за контакт за информирање за проектот и јавни консултации од МТСП:

Г-ѓа Марија Малиминовска, Одговорна за односи со јавноста за проектот

(e-mail: marija.maliminovska@mtsp.gov.mk)

Г-ѓа Маја Даскаловска, Одговорна за односи со јавноста за проектот

(e-mail: MDaskalovska@mtsp.gov.mk).

**Лице за контакт за информирање за проектот и јавни консултации од Општина
Битола:**

Г-ѓа Зора Симјановска, раководител на Сектор за развој на економијата,

e-mail: zkomunalno@bitola.gov.mk

mob.tel: +389 70 303 316

5. ПЛАН СО МЕРКИ ЗА УБЛАЖУВАЊЕ ЗА НЕГАТИВНИТЕ ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И СОЦИЈАЛНИТЕ АСПЕКТИ

Потенцијално влијание	Степен на влијание	Предложени мерки за ублажување	Трошоци за спроведување	Одговорно лице
Проектна активност: Означување на градилиштето за изградба на градинка во Општина Битола				
<p><u>Аспект: Безбедност и Здравје при Работа (или Процедури за Управување со Работна Сила)</u></p> <p>Можни неповолни здравствени влијанија врз работниците, корисниците на објектите и општата популација во заедницата заради:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Неисполнување на националните барања за здравје и безбедност на работните места - Недостаток на обезбедени безбедносни мерки при почетокот на градежните работи - Повреда при поминување во близина на градилиштето и на 	<p>Локално / во рамките на градилиштето во Битола</p> <p>Оптимално, за времетраење на изградбата на градинката</p> <p>Значителен интензитет</p>	<p>Активности за време на обележување на градилиштето:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Подготовка, одобрување и спроведување на План за безбедност и здравје при работа (или Процедури за Управување со Работната Сила) пред почетокот на градежните активности; ➤ Подготовка на План за управување со сообраќајот пред почетокот на градежните активности; ➤ Поставете информации за локалното население за видот и времетраењето на проектните активности на општинската информативна табла и општинската веб-страница на Општина Битола: http://www.bitola.gov.mk/ ; ➤ Поставете безбедни патеки на локалното население да имаат безбеден пристап за движење низ градилиштето; ➤ Спроведување на добра градежна практика: <ul style="list-style-type: none"> - Оградување и поставување ленти и знаци за предупредување околу градилиштето; - Поставете го Информацискиот панел на страницата на проектот со општи информации за проектот, Изведувачот и Надзорот; - Забранет влез за невработени лица во рамките на проектните страници; - Обезбедување информации преку телевизија, радио и преку општинскиот веб-сајт (http://www.bitola.gov.mk/) за градежните активности - започнување и завршување на секојдневната работа; - Организирајте 24-часовно обезбедување на проектната локација; - Целокупната градежна машинерија и опрема треба да управуваат само од искусен и обучен персонал за да се намали ризикот од несреќи; - Задолжителна примена на добра градежна пракса и безбедносни мерки, како на пр.: а) употреба на соодветна заштитна облека и опрема од страна на работниците; б) одржување на лична хигиена; в) при работите, треба да се обезбедат прибори за прва помош и медицински услуги на локациите; - Поставување мобилни тоалети и нивно редовно чистење; 	<ul style="list-style-type: none"> • 150 евра • 200 евра • 700 евра/месечно за обезбедување на градилиштето • 500 евра/месечно за одржување 	<ul style="list-style-type: none"> • Изведувач • Надзор • Општински персонал од Општина Битола (Комунален инспектор и Инспектор за животна средина) • ЕСП од МТСП

Потенцијално влијание	Степен на влијание	Предложени мерки за ублажување	Трошоци за спроведување	Одговорно лице
<p>отворен ров и шахти</p> <p>- Непочитување на строгите стандарди за БЗР и процедурите на работа</p> <p>- Несоодветен пристап на јавен пристап ди градинката</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Задолжително постојано присуство на противпожарни уреди во случај на пожар или други оштетувања; - Сите работници мора да бидат свесни за опасностите од пожар и да спроведат мерки за заштита од пожари и да бидат способни да работат противпожарни апарати, хидранти и други уреди што се користат за гаснење на пожарите; - На проектната локација, не треба да се чуваат големи количества запаливи течности. 		
Проектна активност: Изградба на градинка во Општина Битола				
<p>Аспект: Квалитет на воздух</p> <p>Влијание врз квалитетот на воздухот како резултат на емисиите предизвикани од транспортни возила и градежни машини на градилиштето и локалните патишта како резултат на:</p> <p>- емисија на издувни гасови и прашина од мобилни извори</p>	<p>Регионално / во рамките и надвор од проектната локација во Битола</p> <p>Кратко трајно/</p> <p>Среден интензитет</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Возилата и градежните машини ќе се бара правилно да се одржуваат и да ги исполнуваат релевантните стандарди за емисија; ➤ Ограничување на брзината на возилата во рамките на локацијата за градба; ➤ Градилиштето, транспортните патишта и местата за ракување со материјали треба да бидат прскани со вода во суви и ветровити денови; ➤ Градежните материјали треба да се чуваат на соодветно покриено место за да се минимизира прашина; ➤ Редовно одржување на возилата и градежните машини со цел да се намалат истекувањата на моторните масла, емисиите и дисперзијата на загадувањето; ➤ Возила чијшто товар емитува прашина треба да бидат покриени; ➤ Употреба на заштитни маски за работниците; ➤ Не е дозволено горење на остатоци од расчистувањето на теренот. 		<ul style="list-style-type: none"> • Изведувач • Надзор

Потенцијално влијание	Степен на влијание	Предложени мерки за ублажување	Трошоци за спроведување	Одговорно лице
<p>Аспект: Бучава</p> <p>Зголемување на нивото на бучава и вибрации како резултат на употреба на градежни машини и опрема на градилиштето во село Битола</p> <p>- подрачје од II степен на заштита од бучава</p>	<p>Локално / во рамките на проектната локација во Битола</p> <p>Среден интензитет</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Проектната локација во Општина Битола припаѓа на реон од II степен на заштита од бучава, каде максималното дозволено ниво на бучава треба да биде 45dBA за ноќ и 55dBA за вечер и ден; ➤ Нивото на бучава не треба да ги надминува граничните вредности согласно постојното законодавство; ➤ Забрането е извршување градежни активности во текот на ноќта; ➤ Спроведување на проектните активности во период од 7:00 часот до 19:00 часот; ➤ Работниците треба да бидат опремени со заштитни уреди за ушите; ➤ Избегнување на истовремена работа на повеќе возила/опрема што емитираат зголемено ниво на бучава. 	<ul style="list-style-type: none"> • Работниците ќе носат соодветни уреди за заштита на бучава 	<ul style="list-style-type: none"> • Изведувач • Надзор
<p>Аспект: Управување со отпад</p> <p>Можни неповолни влијанија врз животната средина и здравствените ефекти може да се појават како резултат на создавање на различни текови на отпад</p> <p>- Несоодветно управување со отпад и не навремено собирање и транспорт на</p>	<p>Локално / во рамките на градилиштето во Битола</p> <p>Оптимално/</p> <p>Среден интензитет</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Идентификација на различните типови отпад на локацијата на проектот (почва, асфалт, храна и сл.); ➤ Класификација на отпадот според националната Листа на видови отпад (Службен Весник на РМ бр.100 / 05); ➤ Подготовка на план за управување со отпад пред почетокот на градежните активности; ➤ Главниот отпад ќе биде класифициран во Поглавје 17 од отпад „Отпад од градежништво и рушење (вклучувајќи ископана почва од загадено место)“ со шифра за отпад 17 05, 17 05 06 - ископана почва, 17 09 04 - Мешан отпад од градилиштата; ➤ Рециклирање и повторна употреба на некои отпадни материји е задолжително (да не се фрлаат како отпад); ➤ Може да се најде мала количина цврст комунален отпад (храна, пијалоци), како и отпад од пакување (хартија, шишиња, чаша и сл.); ➤ Финалното отстранување на комунален и инертен отпад ќе се депонира на депонијата „Меглени“ која се наоѓа на 13 km источно од Битола. ➤ Можна појава на опасен отпад (моторни масла, горива за возила, итн.) Треба да се собира одделно, а со овластениот Постапувач треба да биде потпишан Договор за превоз и финално отстранување на отпадот; 	<ul style="list-style-type: none"> • 500-700 евра 	<ul style="list-style-type: none"> • Изведувач • Надзор • Градоначалник на Општина Битола и • ЈКП „Комуналец“, Битола

Потенцијално влијание	Степен на влијание	Предложени мерки за ублажување	Трошоци за спроведување	Одговорно лице
фракции на отпад		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Материјалите треба да бидат покриени за време на транспортот за да се избегне разнесување на отпадот; ➤ Горење на инертниот отпад е строго забрането. 		
Аспект: Вода Потенцијално негативно влијание врз површинските водни тела (мала притока на реката Драгор како и реката Драгор) во близина на проектната локација	Локално / околу 120 m западно и 1 km на север од проектната локација во Битола Краткорочно за време на изградбата / Среден интензитет	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Забрането е да се изврши отстранување на отпад во близина на површинските водни тела (мала притока на реката Драгор како и реката Драгор) што се наоѓаат на околу околу 120 m западно и 1 km на север од предметниот опфат; ➤ Согласно Уредбата за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и подземните води (Сл. Весник на РМ бр. 18/99), ова реката Драгор е категоризирано како вода од III класа. Според законската регулатива, Изведувачот е должен да го спречи депонирањето на генерираниот отпад (на пр. контаминирана почва од истекување на моторно масло од градежни машини, постоечки асфалт, итн.) во близина на двете водни тела, за времетраењето на проектните активности, со цел да се спречи дополнително загадување на водата. 		<ul style="list-style-type: none"> • Изведувач • Надзор • Градоначалник на Општина Битола и • ЈКП „Комуналец“, Битола
Проектна активност: Оперативна фаза на градинката во населено место Битола				
Аспект: Управување со отпад Можни неповолни влијанија врз животната средина и здравствените ефекти може да се појават како резултат на создавање на различни текови на отпад - Несоодветно управување со отпад и не навремено	Локално / во рамките на проектната локација во Битола Среднорочно/ Значителен интензитет	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Потпишување на договор со ЈКП „Комуналец“, Битола за собирање, транспортирање и депонирање на комунален отпад до депонијата „Меглени“ (според Листата на видови отпад, со код за отпад 20); ➤ Класификација на отпадот според Листата на видови отпад (Сл. Весник на РМ, бр. 100/05); ➤ Селекција на отпад (хартија, пластика и биоразградлив отпад) и потпишување Договор со овластена компанија за собирање и управување со генерирани текови на отпад. 	<ul style="list-style-type: none"> • Вклучено во општинскиот буџет за одржување на градинка; 	<ul style="list-style-type: none"> • Вработените во градинката • Градоначалник на Општина Битола и • ЈКП „Комуналец“, Битола

Потенцијално влијание	Степен на влијание	Предложени мерки за ублажување	Трошоци за спроведување	Одговорно лице
собирање и транспорт на фракции на отпад				
<p><u>Аспект: Безбедност и Здравје при Работа (или Процедури за Управување со Работна Сила)</u></p> <p>Потенцијално негативно влијание врз безбедноста на вработените, децата и родителите при влегување и излегување во дворот на градинката</p> <p>- Несоодветна сообраќајна сигнализација во близина на градинката, особено на влезот во дворот</p>	<p>Локално / во градинката во Битола</p> <p>Долгорочно</p> <p>Значителен интензитет</p>	<p>➤ Поставување соодветна сообраќајна сигнализација во околината на новата градинка;</p>	<ul style="list-style-type: none"> Вклучено во општинскиот буџет за одржување на градинка; 	<ul style="list-style-type: none"> Градоначалник на Општина Битола;
<p><u>Аспект: Безбедност и Здравје при Работа (или Процедури за</u></p>	<p>Со цел да се идентификуваат ризиците од пожари и извори на пожари, како и мерките потребни за ограничување на брзиот развој на пожари и чад. Сето ова се очекува да се изготви пред започнувањето со работа на градинката.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Вклучено во општинскиот буџет за 	<ul style="list-style-type: none"> Директор на градинката

Потенцијално влијание	Степен на влијание	Предложени мерки за ублажување	Трошоци за спроведување	Одговорно лице
<p><u>Управување со Работна Сила</u></p> <p>Подготовка на План за управување со трудот за новата градинка.</p>			<p>одржување на градинка;</p>	<ul style="list-style-type: none"> Лиценцира на компанија за БЗР
<p><u>Аспект: Безбедност и Здравје при Работа (или Процедури за Управување со Работна Сила)</u></p> <p>Подготовка на План за редовно и превентивно одржување</p>	<p>Да се обезбеди правилно функционирање на инфраструктурните компоненти на градинката (канализациски систем, водоснабдување, електрична инсталација, електрична опрема, уреди за греење и сл.) и водење евиденција за спроведеното одржување. Очекуваната временска рамка е пред отворањето на градинката (потребен е најмалку 1 месец);</p>		<p>➤ Редовно одржување на градинка</p>	<ul style="list-style-type: none"> Директор на градинка Домаќин на градинка;

6. ПЛАН ЗА СЛЕДЕЊЕ НА СПРОВЕДУВАЊЕТО НА МЕРКИТЕ ЗА УБЛАЖУВАЊЕ НА НЕГАТИВНИТЕ ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И СОЦИЈАЛНИТЕ АСПЕКТИ

Кој параметар ќе се следи?	Каде треба да се следи параметарот?	На кој начин ќе се следи параметарот?	Кога ќе се следи параметарот (мерна единица)?	Зошто треба да се следи параметарот?	Трошоци		Одговорности	
					Изградба	Функција	Изградба на нова градинка	Операција на нова градинка
Проектна активност: Подготвителни работи и обележување на теренот за изградба на градинка во Општина Битола								
Имплементација на мерките за безбедност и здравје на заедницата за време на градежните работи	Околу и на местото на проектот во О. Битола	Визуелна инспекција и известување на одговорни лица од Општина Битола	На почетокот на изградбата (прв ден) Секој работен ден за време на проектните активности	Со цел да се минимизираат и избегнат ризиците по здравјето и безбедноста на граѓаните во близина на проектното подрачје и на работниците ангажирани во фазата на изградба	Вклучено во буџетот за спроведување на проектот		Изведувач – Понудувач Надзор Инспектор за животна средина	
Почеток и завршување на градежните активности за изградба на новата градинка	Во рамките на градилиштето во Општина Битола	Визуелно следење и документи (временски распоред) преглед	На дневна база за време на спроведувањето на проектот	Со цел да се минимизираат и да се избегнат ризиците по животната средина и здравјето на работниците	Вклучено во буџетот за спроведување на проектот		Изведувач – Понудувач Надзор Инспектор за животна средина/Комунален инспектор ЕСП при МТСП	
Севкупна работа на Инвеститорот во Општина Битола	На градилиштето и во неговата околина	Визуелна инспекција	Пред започнувањето на градежните активности	Утврдување на состојбата со спроведувањето на проектот	Вклучено во буџетот за спроведување на проектот		ЕСП при МТСП во соработка со експерт за животна средина и социјални прашања	
Проектна активност: Изградба на градинка во Општина Битола								

Кој параметар ќе се следи?	Каде треба да се следи параметарот?	На кој начин ќе се следи параметарот?	Кога ќе се следи параметарот (мерна единица)?	Зошто треба да се следи параметарот?	Трошоци		Одговорности	
					Изградба	Функција	Изградба на нова градинка	Операција на нова градинка
Идентификација и селекција на опасен од неопасен отпад	Во рамки на градилиштето во Општина Битола	Визуелна инспекција и известување на одговорни лица од Општина Битола	За време на фазата на изградба	Избегнување на депонирање на опасен отпад на депонијата „Меглени“ што се наоѓа на 13 km источно од градот Битола	Вклучено во буџетот за спроведување на проектот		Изведувач – Понудувач Надзор Инспектор за животна средина/Комунален инспектор	
Можно отстранување на отпадот (цврст и течен) близу или во коритото на реката Драгор и неговата мала притока	Во близина на проектната локација	Визуелна проверка дали отпадот се депонира кај речните корита	За време на проектните активности (еднаш неделно)	За да се обезбеди добар статус на квалитетот на водата. За да се спречи евентуално загадување на водата на коритото на реката Драгор и неговата мала притока	Вклучено во буџетот за спроведување на проектот		Изведувач - понудувач Надзор	
Извештај за генерирање на отпад - собирање, транспортирање и депонирање на отпад во близина на проектната област во Битола	Локалната администрација	Преглед на документација - Список на идентификација на отпад	По собирањето, транспортот и привремено и финално отстранување на отпадот	Да се подобри управувањето со отпадот на локално и национално ниво и да се усогласат националните законски услови	Вклучено во буџетот за спроведување на проектот		Градоначалник на Општина Битола Директор на ЈКП „Комуналец“, Битола	
Нивото на прашина - фини честички е важно од работењето со градежните машини и опремата	Во рамките на проектната локација и патиштата што се користат за транспорт на градежни материјали во Општина Битола	Следење на емисиите на прашина и издувните гасови со опрема за мерење калибрирана прашина и издувни гасови	Фреквенцијата на мерењата ќе се одвива на начин пропишан согласно националното законодавство	Да се утврди дали нивото на емисија на воздухот е во согласност со националните максимални дозволени концентрации	Вклучено во буџетот за спроведување на проектот		Изведувач - понудувач Следење на емисиите на воздухот од акредитирана лабораторија ангажирана од Изведувачот	

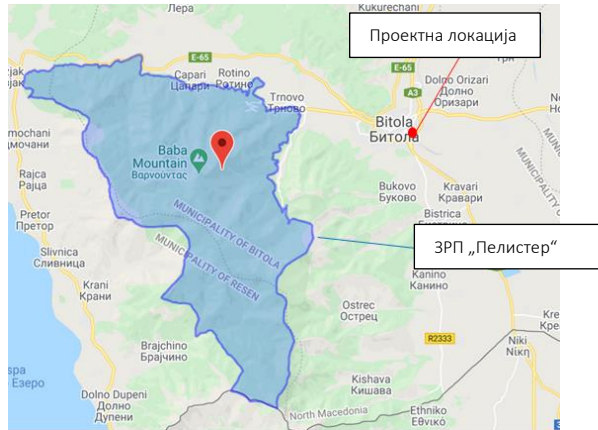
ПРВИЧНА ОГРАНИЧЕНА ОЦЕНА ЗА ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ЖИВОТНА СРЕДИНА И СОЦИЈАЛНИ АСПЕКТИ
 "Категорија Б+" ПРОЕКТ
 Изградба на нова градинка – Општина Битола

Кој параметар ќе се следи?	Каде треба да се следи параметарот?	На кој начин ќе се следи параметарот?	Кога ќе се следи параметарот (мерна единица)?	Зошто треба да се следи параметарот?	Трошоци		Одговорности	
					Изградба	Функција	Изградба на нова градинка	Операција на нова градинка
Изложеност на гласна бучава од машини, возила, механизација и опрема	На градилиштето во О. Битола	Преглед на техничка документација на градежната опрема / Следење на бучава со калибрирана опрема и инструменти	Редовно, за време на градежните активности, преку посети на локацијата на проектот во согласност со националното законодавство / По поднесената тужба или при редовен преглед	Воспоставување на нивото на бучава (над / под дозволеното ниво) на звук на градежни машини и опрема на градилиштето	Вклучено во буџетот за спроведување на проектот		Изведувач - понудувач Акредитирана компанија за вршење на мониторинг на нивото на бучава, ангажирано од Изведувачот	
Ниво на бучава во животната средина	Во рамки на градилиштето	Со директно мерење на бучавата со соодветни инструменти	По поднесената тужба или при редовен преглед	За да се одреди дали нивото на бучава е над / под дозволеното ниво на звук, за местото на мерење	Вклучено во буџетот за спроведување на проектот		Општински Инспектор за животна средина	
Севкупни градежни работи на Инвеститорот во предметниот опфат	На градилиштето и во околината на Битола	Визуелна проверка	За време на активностите на изградбата	Утврдување на состојбата со спроведувањето на проектот	Вклучено во буџетот за спроведување на проектот		ЕСП при МТСП во соработка со експерт за животна средина и социјални прашања	
Проектна активност: Оперативна фаза на градинката во населено место Битола								
Следење на квалитетот на водата за пиење	Пред пуштањето во употреба на градинката, потребно е да се утврди квалитетот на	Лабораториска опрема за физичко - хемиска анализа и микробиолошка анализа на	Пред пуштањето во употреба на градинката	Да се обезбеди дека квалитетот на водата за пиење е во согласност со националните максимални дозволени концентрации		Вклучено во општинскиот буџет за одржување на градинка		Општински персонал Службеници во градинката Овластени лаборатории / акредитирани

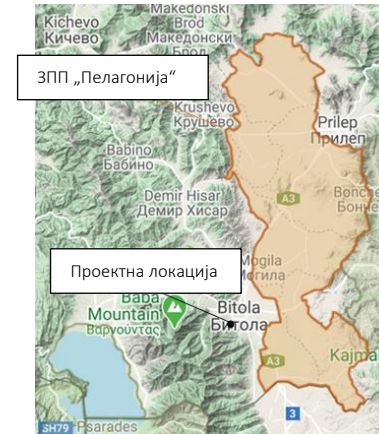
ПРВИЧНА ОГРАНИЧЕНА ОЦЕНА ЗА ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ЖИВОТНА СРЕДИНА И СОЦИЈАЛНИ АСПЕКТИ
 "Категорија Б+" ПРОЕКТ
 Изградба на нова градинка – Општина Битола

Кој параметар ќе се следи?	Каде треба да се следи параметарот?	На кој начин ќе се следи параметарот?	Кога ќе се следи параметарот (мерна единица)?	Зошто треба да се следи параметарот?	Трошоци		Одговорности	
					Изградба	Функција	Изградба на нова градинка	Операција на нова градинка
	водата за пиење од страна на акредитирана лабораторија за анализа на вода	квалитетот на водата за пиење						лаборатории за анализа на вода за пиење
План за заштита од пожари во градинката	Пред започнување со работа на градинката	Преглед на планот	На почетокот на работењето на градинката	Да се утврди дека противпожарните мерки се спроведени		Вклучено во општинскиот буџет за одржување на градинка		Општински персонал Општински Комунален инспектор Службеници во градинката
План за редовно и превентивно одржување	Пред започнување со работа на градинката	Преглед на планот	На почетокот на работењето на градинката	Да се обезбеди непречено функционирање на целокупната инсталација во објектот		Вклучено во општинскиот буџет за одржување на градинка		Општински персонал Општински Комунален инспектор Службеници во градинката

Прилог 1 Мапа на чувствителни области во поширокото опкружување на проектната локација во Општина Битола

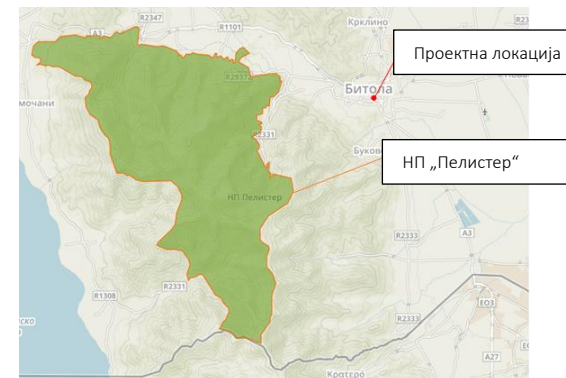
Слика 11 Локација на ЗРП „Пелистер“ во однос на проектната локација

Слика 12 Локација на ЗПП „Пелагонија“ во однос на проектната локација

Слика 13 Локација на Емералд подрачје „Пелистер“ во однос на проектната локација

Слика 14 Локација на НП „Пелистер“ во однос на проектната локација

Прилог 2 Аспекти поврзани со КОВИД-19 во проектите за градежништво/градежни работи

Имајќи ја во предвид новата ситуација со појавата на вирусот КОВИД 19, покрај стандардните мерки за безбедност и заштита при работа, потребно е да се спроведат и мерките за заштита од КОВИД 19.

Изведувачите, без сомнение, ќе се соочат со многу предизвици во новата ситуација, како што се:

- Немоžност да се купи заштитна опрема и средства за дезинфекција поради нивниот дефицит на пазарот;
- Недостаток од работна сила поради ограниченото движење и отсуствата од работа;
- Немоžност да се обезбедат материјали и работна опрема поради застојот во сите сегменти од животот во земјата;
- Загриженоста на работниците за потребните средства за живеење поради намалениот обем на работа, итн.

Приоритетна активност која Изведувачите е неопходно да ја преземат, претставува спроведување на мерките за заштита од КОВИД 19 усвоени од страна на Владата на Република Северна Македонија на предлог на Комисијата за заразни болести и Министерството за здравство. **Овие мерки треба постојано и во континуитет да се ажурираат во согласност со најновите одредби воведени од страна на Владата.** Изведувачот треба да назначи Одговорно лице кое ќе ги следи мерките усвоени од Владата и кое истите ќе ги примени во работењето на градилиштето на проектната локација.

На следните линкови од веб-страниците на националните институции одговорни за КОВИД 19, Изведувачот може да најде и користи ажурирани информации и препораки:

- **Влада на Република Северна Македонија** - <https://vlada.mk/node/20488?ln=en-gb>
- **Министерство за здравство** - <http://zdravstvo.gov.mk/korona-virus/>
- **Министерство за труд и социјална политика** - <http://mtsp.gov.mk/covid-19.nspx>
- **Министерство за транспорт и врски** - <http://mtc.gov.mk/Preporaki%20od%20Vlada>
- **Официјална страница за КОВИД – 19** - <https://koronavirus.gov.mk/en>

На национално ниво, покрај мерките воведени од страна на Владата за заштита од КОВИД 19, Македонското здружение за заштита при работа изготви "Водич за безбедност и здравје при работа во градежништвото за превенција од корона вирусот". Водичот содржи мерки кои Изведувачот треба да ги спроведе со цел отстранување на можните начини за добивање и пренесување на КОВИД 19 меѓу работниците на градилиштето.

Водичот во неколку поглавја, со повеќе детали, го содржи следното:

- Предизвици во градежништвото;
- Обврски на Изведувачот;
- Обврски на вработените;
- Обврски на Инвеститорите;

- Начини за постапување доколку има сомнителен случај или случаи на заболени со КОВИД 19;
- Контакт-телефони на одговорните национални институции со кои треба да се контактира во случај на појава на лице заразено со КОВИД 19.

Текстот на “Водичот за безбедност и здравје при работа во градежништвото за превенција од корона вирус” на македонски јазик може да се погледне на следниот линк: <http://mzzpr.org.mk/wp-content/uploads/2020/04/covid19-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%88%D1%82%D0%B2%D0%BE.pdf>.

Покрај барањата на национално ниво, Изведувачот е потребно истовремено да ги спроведе и барањата кои се воведени од Светската банка во врска со заштитата од КОВИД 19.

Во врска со прашањата поврзани со КОВИД 19 за проектите од градежништвото/градежните работи, дадени од страна на Светска банка (следејќи ги препораките од Светската здравствена организација - СЗО), истите се поделени во неколку сегменти/прашања и детално се прикажани во Табела 4.

Табела 4 Аспекти препорачани од Светска Банка во врска со КОВИД-19 во проектите од градежништвото/ градежните работи

Аспекти поврзани со КОВИД-19 во областа на проектите од градежништвото/градежните работи	
Прашања поврзани со Ковид-19	Вид на активности
	<p>Изведувачот треба да ги утврди мерките за постапување во ситуација со КОВИД-19 земајќи ја предвид локацијата, постојните проектни ресурси, достапноста на набавките, капацитетот на локалните здравствени служби/службите за итна помош, степенот до кој вирусот е веќе присутен во областа.</p> <p>Единицата за управување со проектот при МТСП и Изведувачот треба да утврдат конкретни постапки за постапување во врска со прашањата поврзани со КОВИД-19 на градилиштето. Постапките треба да се спроведат, документираат и ажурираат во согласност со последните измени воведени од страна на Владата и условите на градилиштето.</p>
Проценка на карактеристиките на работната сила	<ul style="list-style-type: none"> • Изведувачот треба да изготви детален профил на проектната работна сила, клучните работни активности, распоредот за извршување на таквите активности, различното времетраење на договорите и ротации на работниците за нивно ангажирање; • Ова треба да вклучува и преглед на работниците кои се сместени во своите домови (т.е. работници од локално население), работниците кои се сместени во локалната заедница и работниците кои се сместени на самата локација (т.е. сместувачки камп за работници). Онаму каде е можно, треба да се идентификуваат и работниците кои можеби се со поголем ризик од КОВИД-

Аспекти поврзани со КОВИД-19 во областа на проектите од градежништвото/градежните работи	
Прашања поврзани со Ковид-19	Вид на активности
	<p>19, оние кои веќе имаат постојни здравствени проблеми или кои се поинаку во ризик;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Треба да се разгледаат и начините за минимизирање на движењето во и надвор од локацијата. Ова може да вклучува продолжување на траењето на постојните договори, за да се избегне работниците да се вратат дома во загрозените области, или да се вратат на локацијата од загрозени области.
Влез/излез од работната локација и проверки при започнување на работа	<ul style="list-style-type: none"> • Воспоставување на систем за контрола на влезот/излезот од локацијата, обезбедување на границите на локацијата и утврдување на определени места за влез/излез (ако веќе не се претходно определени). Влезот/излезот од локацијата треба да се документираат/евидентираат; • Обука на персоналот за обезбедување за (подобраниот) систем кој е воспоставен за целите на обезбедување на локацијата и контролирање на влезот и излезот и однесувањето кое од нив се очекува при спроведувањето на таквиот систем и какви било посебни прашања поврзани со КОВИД-19; • Обука на персоналот кој ќе биде одговорен за надзор на влезот на локацијата, обезбедување на потребните ресурси за да можат да го документираат влезот на работниците, спроведување на проверки на температурата и евидентирање на деталите за секој работник на кој влезот не му е дозволен; • Осигурување дека работниците се способни за работа пред да влезат на локацијата или пред да започнат со работа. Иако веќе треба да има воспоставено постапки за ова прашање, посебно внимание треба да се обрне на работниците со постојни здравствени прашања или кои се поинаку во ризик. Треба да се земе предвид демобилизацијата на персоналот со постојни здравствени проблеми; • Проверка и евидентирање на температурата на работниците и другите лица кои влегуваат на локацијата или за кои е потребно самопријавување пред или при влезот на локацијата; • Обезбедување на секојдневни извештаи за работниците пред започнување со работата, со фокус на специфичните аспекти поврзани со КОВИД-19, вклучително со нормите за однесување при кашлање, хигиена на раце и мерки за дистанцирање, со примена на демонстрации и партиципативни методи; • Во текот на дневните информирања/извештаи, потсетување на работниците самите да се следат во однос на потенцијалните симптоми

Аспекти поврзани со КОВИД-19 во областа на проектите од градежништвото/градежните работи	
Прашања поврзани со Ковид-19	Вид на активности
	<p>(треска, кашлица и други рЕУПираторни симптоми) и да ги информираат своите претпоставени или одговорното лице за КОВИД-19 ако имаат симптоми или ако не се чувствуваат добро;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Работникот од загрошена област или кој бил во контакт со заболено лице треба да се спречи да се врати на локацијата во период од 14 дена или (ако тоа не е возможно), таквиот работник треба да се изолира за период од 14 дена; • На заболениот работник нема да му се дозволи влез на локацијата и истиот ќе се упати во локалните здравствени установи ако е потребно или ќе се побара негова изолација во домашни услови во период од 14 дена.
Општа хигиена	<ul style="list-style-type: none"> • Поставување на постери и знаци околу локацијата, со слики и текст на локалните јазици (МК/АЛБ/ТУ); • Да се осигури дека на местата каде се мијат рацете има сапун, хартија за бришење за една употреба и затворени корпи за отпадоци кои се поставени на клучни места на локацијата, вклучително на влезовите/излезите од работните области; онаму каде има тоалет, менза или дистрибуција на храна или се обезбедува вода за пиење; во сместувачките простории за работниците; на станиците за отпад; во продавниците; и во заедничките простории. Треба да се обезбедат уреди за миеење раце онаму каде ги нема или каде не се соодветни. Може да се користи и средство за дезинфекција со алкохол (ако има, 60-95% алкохол); <p>Обука за работниците и персоналот на локацијата за знаците и симптомите на КОВИД-19, како се шири, како да се заштитат (вклучително со редовно миеење на раце и социјално дистанцирање) и што да прават доколку тие или други лица имаат симптоми;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обезбедување на дел од сместувачките капацитети за работниците како дел за самоизолација, како и за поформална изолација на персоналот кој можеби е заразен.
Чистење и отстранување на отпад	<ul style="list-style-type: none"> • Обезбедување на соодветна опрема за чистење, материјали и средства за дезинфекција за персоналот одговорен за чистење; • Обука за персоналот за чистење за соодветните постапки за чистење и соодветниот интервал за чистење во области кои многу се користат или кои се со висок ризик;

Аспекти поврзани со КОВИД-19 во областа на проектите од градежништвото/градежните работи	
Прашања поврзани со Ковид-19	Вид на активности
	<ul style="list-style-type: none"> • Кога се очекува дека хигиеничарите ќе треба да исчистат области кои биле или за кои се сомнева дека се контаминирани со КОВИД-19, на нив ќе треба да им се обезбеди соодветна ЛЗО (лична заштитна опрема): наметки или мантили, ракавици, заштита за очи (маски, очила или визирани) и чизми или затворени работни обувки. Ако не е достапна соодветна ЛЗО, на хигиеничарите треба да им се обезбедат најдобрите достапни алтернативи; • Обука за хигиеничарите за соодветната хигиена (вклучително со миењето раце) пред, во текот на и по извршувањето на чистењето; за начинот за безбедно користење на ЛЗО (онаму каде е потребно); за контролата на отпадот (вклучително за употребената ЛЗО и материјалите за чистење); • Медицинскиот отпад генериран во текот на обезбедувањето грижа за заболените работници треба безбедно да се собере и одложи во определените садови - контејнери или ќеси и да се третира и одложи со следење на релевантните барања (на пример, националните - http://www.moepp.gov.mk/?nastani=%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%bf%d0%be%d1%80%d0%b0%d0%ba%d0%b8-%d0%b7%d0%b0-%d1%83%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d1%81%d0%be-%d0%be%d1%82%d0%bf%d0%b0%d0%b4-%d0%b7%d0%b0-%d0%b3%d1%80). Ако е потребно медицинскиот отпад да се согори, истото треба да се реализира со колку што е можно поограничено времетраење. Отпадот треба да се намали и сегрегира, така што ќе се согори само најмало количество отпад.
Прилагодување на работните практики	<ul style="list-style-type: none"> • Намалување на големината на работните тимови; • Ограничување на бројот на работници на локацијата во определен временски период; • Промена во 24-часовна работна ротација; • Прилагодување или редизајнирање на работните процеси за конкретни работни активности и задачи за да се овозможи социјално дистанцирање и обука за работниците за овие процеси; • Продолжување со реализацијата на стандардните обуки за безбедност, со додавање на посебните аспекти поврзани со КОВИД-19. Обуката треба да вклучи соодветно користење на стандардна ЛЗО. Иако на датумот на ова известување општата насока е дека за градежните работници не е потребна посебна ЛЗО за КОВИД-19, истото треба редовно да се ревидира;

Аспекти поврзани со КОВИД-19 во областа на проектите од градежништвото/градежните работи	
Прашања поврзани со Ковид-19	Вид на активности
	<ul style="list-style-type: none"> • Паузите да се организираат (онаму каде е можно) во надворешни услови во рамките на локацијата; • Разгледување на можноста за промена на поставеноста на мензата и фазно реализирање на оброците за да се овозможи социјално дистанцирање и фазен пристап до и/или привремено ограничување на пристапот до рекреативните објекти кои може да ги има на локацијата, вклучително со теретаните; • Во определен момент може да биде потребно да се ревидира сеопфатниот проектен распоред, да се процени степенот до кој истиот треба да се прилагоди (или целосно да се прекине со работите) за да се одразат разумните работни практики, потенцијалната изложеност на работниците и на заедницата и достапноста на набавките, земајќи ги предвид советите и насоките на Владата.
Проектни медицински служби	<ul style="list-style-type: none"> • Проширување на здравствената инфраструктура и подготвување на места во кои пациентите може да се изолираат. Капацитетите за изолација треба да се поставени подалеку од сместувачките капацитети за работниците и местото на извршување на тековните активности. Онаму каде е возможно, на работниците треба да им се обезбеди просторија со добра вентилација (отворени прозорци и врата). Онаму каде ова не е возможно, во капацитетите за изолација треба да се овозможи растојание од најмалку 1 метар меѓу работниците кои се во иста соба, и ако е можно, работниците да се одвојат со завеси. Заболените работници треба да бидат со ограничено движење, да ги избегнуваат заедничките простории и капацитети и да биде забрането да се посетуваат сè додека не помине периодот од 14 дена во кој немаат симптоми. Ако треба да ги користат заедничките простории и капацитети (на пример, кујни или мензи), просториите ќе можат да ги посетуваат само кога нема присутни незаразени работници, а просториите/капацитетите треба да се чистат пред и по користењето. • Обука за медицинскиот персонал, која треба да ги вклучи постојните совети на СЗО за КОВИД-19 и препораките за спецификите на КОВИД-19. Онаму каде има сомневање за инфекција со КОВИД-19, медицинските лица на локацијата треба да ги следат привремените упатства на СЗО за превенција и контрола на инфекција во текот на обезбедувањето на здравствената грижа во случај кога има сомневање за инфекција со новиот коронавирус (nCoV); • Проценка на постојната залиха на опрема, набавки и лекови на самата локација, и обезбедување на дополнителни залихи онаму каде е потребно и

Аспекти поврзани со КОВИД-19 во областа на проектите од градежништвото/градежните работи	
Прашања поврзани со Ковид-19	Вид на активности
	<p>можно. Ова може да вклучува медицинска ЛЗО, како што се наметки, мантили, медицински маски, ракавици, заштита за очите, итн..;</p> <ul style="list-style-type: none"> Разгледување на постојните методи за постапување со медицинскиот отпад, вклучително со системите за складирање и одложување.
Локални медицински и други служби	<ul style="list-style-type: none"> Реализирање на прелиминарни дискусии со релевантните медицински капацитети, заради утврдување на работите кои треба да се направат во случај на заболени работници за кои е потребно упатување; <p>Обезбедување информации во однос на ресурсите и капацитетите на локалните медицински служби (на пример, број на кревети, достапност на обучен персонал и основни залихи);</p> <ul style="list-style-type: none"> Појаснување на деталите за начинот на кој заболениот работник ќе се пренесе до медицинските капацитети, и проверка на достапноста на таквиот транспорт; Со локалните медицински служби/посебни медицински установи да се договори опфатот на услугите кои треба да се обезбедат, постапката за прием на пациенти и (онаму каде е релевантно), потенцијалните трошоци за плаќање; Исто така, треба да се подготви постапка така што Менаџерот на градилиштето ќе знае што треба да направи во случај на настапување на смрт на работник заболел од КОВИД-19. Иако и понатаму продолжуваат да се применуваат стандардните проектни постапки, КОВИД-19 може да покрене и други прашања поради заразната природа на болеста. Проектот треба да соработува со релевантните локални власти за да се координираат постапките, вклучително со начинот на известување или другите барања согласно националните закони;
Случаи или ширење на вирусот	<ul style="list-style-type: none"> Ако работникот има симптоми на КОВИД-19 (на пример, треска, сува кашлица, изнемоштеност), работникот треба веднаш да се отстрани од работните активности и да се изолира на локацијата; Работникот треба да се пренесе до локалните здравствени капацитети за да се изврши тестирање (тестирањето е достапно и дозволено согласно националното законодавство); Ако тестот е позитивен на КОВИД-19 или ако нема достапно тестирање, работникот треба и понатаму да остане во изолација. Изолацијата може да се реализира на работната локација или во домашни услови. Доколку е во

Аспекти поврзани со КОВИД-19 во областа на проектите од градежништвото/градежните работи	
Прашања поврзани со Ковид-19	Вид на активности
	<p>домашни услови, работникот треба да се пренесе во неговиот дом во транспорт организиран од страна на проектот;</p> <ul style="list-style-type: none"> • На местото каде бил присутен работникот треба да се реализираат темелни постапки за чистење со средство за дезинфекција со висока содржина на алкохол пред да може да се продолжи со работа на тоа место. Алатките кои ги користел работникот треба да се исчистат со средство за дезинфекција, а ЛЗО треба да се отстрани; • Треба да се побара од соработниците/колегите (т.е. работниците со кои заболениот работник бил во близок контакт) да престанат со работа и да се самоизолираат за период од 14 дена, дури и ако немаат симптоми; • Семејството и другите блиски контакти на работникот треба да се изолираат во карантин за период во траење од 14 дена, дури и ако немаат симптоми; • Доколку се потврди случај со КОВИД-19 кај работник на локацијата, треба да се ограничи пристап на посетители на локацијата, а работните групи треба да се изолираат едни од други колку што истото е возможно; • Ако работниците живеат во своите домови и имаат член од семејството кај кој е потврден КОВИД-19 или постои сомневање за случај со КОВИД-19, таквите работници треба да се самоизолираат и не смее да им се дозволи влез на проектната локација за период од 14 дена, дури и ако немаат симптоми; • На работниците треба да и понатаму да им се исплаќа плата во текот на траењето на боледувањето, изолацијата или карантинот, или ако се побара да престанат со работа, во согласност со националното законодавство; • Работодавачот треба да плати за медицинската грижа за работникот (без оглед дали е на локацијата или во локална болница или клиника).
Континуитет на набавките и проектните активности	<ul style="list-style-type: none"> • Определување на лица кои ќе бидат замени за лицата од тимот за управување со проектот (Единицата за управување со проектот при МТСП, Надзор, Изведувач, подизведувачи) доколку истите се разболат, и потребно е да се информира кои се тие лица за луѓето да бидат запознаени со утврдената организација; • Документирање на постапките за сите да знаат која е нивната улога и да не зависат од знаењето на едно лице; • Разбирање на синџирот на набавка за потребното снабдување со енергија, вода, храна, медицински залихи и опрема за чистење, разгледување

Аспекти поврзани со КОВИД-19 во областа на проектите од градежништвото/градежните работи	
Прашања поврзани со Ковид-19	Вид на активности
	<p>на потенцијалните влијанија врз истиот и за достапните алтернативи. Важно е рано и проактивно да се разгледуваат меѓународните, регионалните и националните синџири за набавка, особено за оние набавки кои се клучни за проектот (на пример, гориво, храна, медицински залихи, набавки за чистење и други клучни набавки). Планирањето на 1-2 месечен прекин на обезбедувањето на неопходниот материјал (суровина) може да е соодветно за проекти за поодалечени области;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Порачување/набавка на неопходни залихи. Ако не е достапно, да се разгледаат алтернативите (онаму каде е изводливо); • Разгледување на постојните безбедносни аранжмани и дали истите ќе бидат соодветни во случај на прекин на вообичаените проектни активности; • Да се разгледа во кој момент би можело да биде потребно проектот значително да ги намали активностите или целосно да прекине со работата, и што треба да се направи за да се обезбеди соодветна подготовка за истото, како и за повторното започнување со работите кога тоа ќе биде можно или изводливо.
Планови за непредвиден и/вонредни ситуации во случај на епидемија	<p>Во планот за непредвидени/вонредни ситуации кој треба да се изготви за секоја локација треба да се вклучат постапките кои би се спровеле во случај КОВИД-19 да стигне до локацијата. Планот за непредвидени/вонредни ситуации треба да се изготви во консултации со националните и локалните здравствени установи и треба да се следат насоките за реакција во случај на КОВИД-19, за да се осигури дека има воспоставени постапки за ефективно изолирање, грижа и третман на работниците кои се заразиле со КОВИД-19. Планот за непредвидени/вонредни ситуации треба да вклучува и реакција во случај на поголем број заболени работници, кога е веројатно дека пристапот до и од локацијата би биле ограничени за да се спречи ширењето.</p> <p>Треба да се изготват планови за непредвидени/вонредни ситуации и работниците треба да бидат информирани за истите во однос на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Постапките за изолација и тестирање за работниците (и за оние со кои биле во контакт) кои имаат симптоми; • Грижа и третман на работниците, вклучително со тоа каде и како истото ќе се обезбеди; • Обезбедување на соодветни залихи на вода, храна, медицински залихи и опрема за чистење во случај на епидемија на самата локација,

Аспекти поврзани со КОВИД-19 во областа на проектите од градежништвото/градежните работи	
Прашања поврзани со Ковид-19	Вид на активности
	<p>особено доколку пристапот до местото е ограничен или има ограничено движење на залихите/набавките.</p> <p>Поконкретно, во планот треба да се наведе што треба да се направи доколку определено лице заболи од КОВИД-19 на работната локација. Со планот треба:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да се утврдат постапките за изолирање на лице во просторија или место каде истото ќе биде изолирано од другите лица на работното место, ограничување на бројот на лица кои имаат контакт со лицето и контактирање со локалните здравствени власти; • Да се разгледа како да се идентификуваат лицата кои се во ризик (на пример, поради претходни здравствени состојби како што се дијабетес, срцеви и пулмонарни заболувања, или поради постара возраст) и како да им се обезбеди поддршка, без да се создаде стигма и дискриминација на работното место; и • Разгледување на плановите за непредвидени/вонредни ситуации и постапките за континуитет на работењето ако има епидемија во соседна заедница. <p>Во плановите за непредвидени/вонредни ситуации треба да се земат предвид постапките за складирање и отстранување на медицински отпад, чиј обем може да се зголеми и кој може да биде заразен неколку дена (зависно од материјалот). Треба да се дискутира и договори поддршката која може да биде потребно да се обезбеди за медицинскиот персонал, како и за постапките за транспорт (без ризик од вкрстена инфекција) на заболените работници до установите за интензивна грижа или до националните здравствени установи.</p> <p>Во плановите за непредвидени/вонредни ситуации треба, исто така, да се разгледа начинот за одржување на безбедноста на работниците и заедницата на локацијата ако се затворат локациите во согласност со националните или корпоративните политики, доколку има прекин во работењето или доколку се заболени поголем број работници. Важно е мерките за безбедност на работното место да се ревидираат од страна на експерт за безбедност и да се спроведат пред запирање на работата на работните места.</p>
Обука и комуникација	<ul style="list-style-type: none"> • Редовно информирање и соработка со работниците (на пример, преку обука, општински совети, неформални состаноци за безбедносни теми) каде се истакнуваат работите кои ги спроведува раководството за да се справи со

Аспекти поврзани со КОВИД-19 во областа на проектите од градежништвото/градежните работи	
Прашања поврзани со Ковид-19	Вид на активности
со работниците	<p>ризиците од КОВИД-19. На работниците треба да им се даде можност да поставуваат прашања, да ја искажат загриженоста и да даваат предлози;</p> <ul style="list-style-type: none"> • На обуката треба да се разгледаат прашањата поврзани со дискриминацијата или предрасудите доколку работникот се разболи и да се објасни траекторијата на вирусот, каде работниците се враќаат на работа; • Со обуката треба да се опфатат сите прашања кои се обично потребни за работната локација, вклучително со употребата на безбедносните постапки, употребата на ЛЗО за градежништво, прашања поврзани со безбедноста и здравјето при работа и кодексот на однесување, земајќи предвид дека можеби имало прилагодување на работните практики; • Комуникациите треба да се јасни, засновани на факти и дизајнирани така што лесно може да бидат разбрани од страна на работниците, на пример, преку прикажување на постери за миене раце и социјално дистанцирање и за тоа како да се постапи доколку работникот има симптоми.
Комуникација и контакт со заедницата	<ul style="list-style-type: none"> • Комуникацијата треба да биде јасна, редовна, заснована на факти и дизајнирана така што би била лесно разбирлива за населението на чија територија се спроведува проектот; • При комуникацијата треба да се користат достапните средства. Во повеќето случаи нема да биде возможно да се реализираат состаноци лице-во-лице со општината или со населението. Треба да се користат други форми на комуникација: онлајн платформи, социјални медиуми, постери, памфлети, радио, текстуални пораки, виртуелни состаноци. Кај употребените средства треба да се земе предвид способноста на граѓаните да им пристапат, за да се осигури дека комуникацијата стигнала до овие групи; • Општината треба да биде запознаена со постапките кои се утврдени на локацијата за да се разгледаат прашањата поврзани со КОВИД-19. Тука треба да се вклучени сите мерки кои се спроведуваат за ограничување или за забрана на контакт меѓу работниците и општината. Општината треба да е запознаена со постапките за влез/излез од локацијата, обуката која е обезбедена за работниците и постапките кои ќе се следат од страна на проектот ако се разболи некој работник.
Известување за Ковид-19	Изведувачот треба да пријави прекин на работа како последица на пријавени заболени работници од КОВИД 19. Изведувачот треба да го информира Заемодавачот за какви било проблеми или проблеми кои се поврзани со

Аспекти поврзани со КОВИД-19 во областа на проектите од градежништвото/градежните работи	
Прашања поврзани со Ковид-19	Вид на активности
	обезбедувањето на грижа за заболените работници на проектните локации, особено ако стапката на инфекција се приближува до 50% од работната сила.